STORTINGET

Stortingstidende
Referat fra møter i Stortinget

Nr. 55 · 17. mars
Sesjonen 2025–2026

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter.
Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte tirsdag den 17. mars 2026 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 55):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om oppnevning av granskingskommisjon for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene (Innst. 160 S (2025–2026))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av bistand til klimatilpasning i utviklingsland (Innst. 152 S (2025–2026), jf. Dokument 3:4 (2025–2026))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Navs innsats for å forhindre frafall fra arbeidslivet (Innst. 149 S (2025–2026), jf. Dokument 3:5 (2025–2026))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes ansvar i forbindelse med Alexander L. Kielland-ulykken (Innst. 156 S (2025–2026), jf. Dokument 3:7 (2025–2026))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024-2025 (Innst. 125 S (2025–2026), jf. Meld. St. 4 (2025–2026))
6. Referat

Presidenten [10:00:19]: Representantene Haagen Poppe, Jorunn Gleditsch Lossius, Sverre Myrli, Per Vidar Kjølmoen, Frode Jacobsen, Solveig Vik og Kristine L. Solli, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Finnmark: Lavrans Lyngstad

For Hedmark: Erik Hager

For Hordaland: Ulvar Akselsen

For Oslo: Margit Bye, Ola Svenneby, Malin Bye Sørensen og Andreas Sjalg Unneland

For Nord-Trøndelag: Siv Sætran

For Vestfold: Mathias Willassen Hanssen

For Østfold: Mette Gro Karlsen

Fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Kathy Lie fra og med 17. mars og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Audun Hammer Hovda innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:01:21]: Audun Hammer Hovda er til stede og vil ta sete.

Utenriksminister Espen Barth Eide vil overbringe en kongelig proposisjon.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:01:36]: På vegne av regjeringen har jeg den ære å overbringe en kongelig proposisjon om endringer i politiregisterloven og grenseloven m.v., testing og utvikling av informasjonssystemer.

Presidenten [10:01:48]: Proposisjonen vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Representanten Jonas Andersen Sayed vil fremsette et representantforslag.

Jonas Andersen Sayed (KrF) [10:02:04]: På vegne av representantene Jorunn Gleditsch Lossius, Harry Valderhaug, Ida Lindtveit Røse og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om langtidsplan for effektiv norsk bistand.

Presidenten [10:02:17]: Representanten Grunde Almeland vil fremsette et representantforslag.

Grunde Almeland (V) [10:02:19]: På vegne av representantene Guri Melby, Abid Raja og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å stimulere til økt brukt av samkjøring for å nå nullvekstmålet.

Presidenten [10:02:40]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen vil fremsette et representantforslag.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:02:56]: På vegne av stortingsrepresentantene Margret Hagerup, Tage Pettersen, Mari Holm Lønseth og meg selv har jeg æren av å fremsette et representantforslag om å sikre forutsigbar finansiering av krisesenterbygg.

Presidenten [10:03:13]: Representanten Lars Haltbrekken vil fremsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:03:26]: På vegne av meg selv vil jeg framsette et forslag om en ny modell for utjevning av nettleie.

Presidenten [10:03:36]: Representanten Frøya Skjold Sjursæther vil fremsette et representantforslag.

Frøya Skjold Sjursæther (MDG) [10:03:52]: På vegne av representantene Oda Indgaard og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å slå ned på grov miljøkriminalitet.

Presidenten [10:04:02]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:11]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om oppnevning av granskingskommisjon for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene (Innst. 160 S (2025–2026))

Presidenten [10:04:26]: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil åtte replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:05:05] (komiteens leder og ordfører for saken): Den 30. januar 2026 ble det offentliggjort et omfattende materiale knyttet til den avdøde Jeffrey Epstein. Dette skjedde etter pålegg fra den amerikanske kongressen om å avdekke nettverket rundt Epstein. Materialet inneholdt tre millioner sider, 180 000 bilder og 2 000 videoer.

Det ble raskt klart at nettverket til Epstein hadde forgreninger til Norge. Norske medier kunne avsløre at personer med nåværende eller tidligere tilknytning til regjering og forvaltning fremsto som sentrale i dette nettverket. Det fremkom også opplysninger om andre aktørers intensjoner og mål overfor norske institusjoner og myndigheter.

Opplysningene som har fremkommet, reiser svært alvorlige spørsmål om misbruk av høytstående offentlige stillinger og verv, norske myndighetspersoners utveksling av informasjon, tjenester og kontakter i lukkede nettverk med antidemokratiske eller kriminelle elementer.

Videre reises det svært alvorlige spørsmål om myndighetspersoners eksponering for påvirkningsfare og mulige skadevirkninger for norske interesser, kritikkverdig forvaltning av offentlige midler, og ikke minst om dette har blitt muliggjort gjennom manglende kontroll og ukultur i forvaltningen – og da særlig i utenrikstjenesten. Dersom disse spørsmålene forblir ubesvart, er det fundamentalt farlig og fortjent egnet til varig å skade tilliten til statens myndigheter. Det vil være utålelig.

Den ekstraordinære situasjonen som har oppstått, krever derfor ekstraordinære tiltak som kan skape grunnlag for å gjenoppbygge tilliten til våre institusjoner. Derfor innstiller kontroll- og konstitusjonskomiteen enstemmig på at det opprettes en uavhengig granskingskommisjon som skal avdekke sannheten og svare på spørsmålene som har blitt reist etter offentliggjøringen av Epstein-dokumentene. Alvoret understrekes av at dette blir den niende granskingskommisjonen Stortinget oppnevner siden 1883.

Komiteen mener at kommisjonen må ha et bredt mandat for sitt arbeid, herunder relasjonen mellom Jeffrey Epstein og hans nettverk og nåværende eller tidligere norske politikere, embetsmenn, statsansatte og andre med tilknytning til norske myndigheter, f.eks. mottakere av offentlige tilskudd. Dette gjøres det nærmere rede for i innstillingen og skal omfatte prosessen som ledet fram til Oslo-avtalen i 1993.

Tilsvarende oppstilles det strenge krav til kommisjonens medlemmer. De skal ikke ha eller ha hatt partipolitisk tilknytning. De skal heller ikke ha tilknytning til den norske utenrikstjenesten eller andre institusjoner og virksomheter som kan bli direkte berørt av granskingen. Det legges til grunn et skjerpet habilitetskrav.

Granskingskommisjonen skal videre utstyres med en særlov som gir uinnskrenket tilgang på alle relevante opplysninger, uten hinder av lov- eller avtalebestemt taushetsplikt. Dette skal heller ikke være begrenset til regjering og forvaltning, men også omfatte private rettssubjekter, forutsatt at det er grunn til å tro at private rettssubjekter besitter informasjon som ikke finnes i forvaltningen, og som kommisjonen vurderer som relevant etter mandatet.

Jeg viser for øvrig til innstillingen fra en samlet kontroll- og konstitusjonskomité, og jeg vil takke komiteens medlemmer for det som har vært et svært godt samarbeid om det som er en svært viktig sak for å gjenreise tilliten til vårt demokratis institusjoner.

Sannheten må blottlegges – uten hensyn til konsekvenser. Til dem som har misbrukt maktposisjonene sine, vil jeg si: Ingen skal vernes, ingen skal beskyttes, og ingen skal tro at deres stilling eller nettverk kan skjerme dem.

Sverre Myrli (A) [10:10:21]: La meg aller først takke komitélederen og saksordføreren for en grundig og god gjennomgang. Jeg vil nå først si litt om hva dette dreier seg om, og etterpå, fordi det er nødvendig, også si litt om hva dette ikke dreier seg om.

Dette er en svært alvorlig sak. Hvis norske myndighetspersoner på en eller annen måte har vært tilknyttet Jeffrey Epstein eller andre i nettverket hans, er det selvsagt svært alvorlig og noe som ikke kan aksepteres. Det må vi til bunns i, og vi må finne ut hvordan det i så fall kunne skje. Alt må fram. Alle steiner må snus, som vi har sagt i denne prosessen.

Det er bra at Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité legger fram en enstemmig innstilling, og at det

nå er full enighet om at det nedsettes en ekstern granskingskommisjon, slik Stortingets forretningsorden åpner for. Det vil være naturlig å legge til at det også vil bli åpnet kontrollsak i regi av kontroll- og konstitusjonskomiteen med tilhørende kontrollhøring, slik forretningsordenen beskriver grundig.

Jeg vil også legge til: Verken Stortinget eller kontrollkomiteen er noen domstol. Har det skjedd noe straffbart, hvis noen har gjort noe som er i brudd med norsk lov, er det en politisak. Det er i så fall det tredje sporet, som Stortinget og kontrollkomiteen ikke skal legge seg oppi, men både ekstern granskingskommisjon og kontrollsak er vårt ansvar.

Stortinget vil nå – som trinn to i trinn én, som vi nå er inne i, etter innstillingen fra kontrollkomiteen – med en marsjordre til presidentskapet om å legge fram forslag om å nedsette en granskingskommisjon, få på plass en slik granskingskommisjon. La meg bare si at det ikke har vært full enighet om at vi skulle gjøre dette ut fra slik forretningsordenen beskriver det. Jeg minner om at både MDG og Fremskrittspartiet ville at regjeringen skulle nedsette en granskingskommisjon. Det hadde blitt feil, og jeg er glad for at alle partier som måtte mene det, gikk bort fra det. Det hadde blitt feil hvis regjeringen skulle ta initiativ til en kommisjon som i alle fall delvis skulle granske regjeringen og underliggende etater. Det er svært gledelig at det nå er full enighet om at Stortinget nedsetter en ekstern granskingskommisjon.

Jeg vil også si lite grann om hva dette ikke dreier seg om. Forretningsordenens bestemmelser om ekstern granskingskommisjon må forstås ut fra Stortingets rolle som kontrollerende myndighet, altså at Stortinget skal kontrollere regjeringen og forvaltningen, slik det er skissert i Grunnloven. Regjeringen og forvaltningen skal gjøre det Stortinget bestemmer, og selvsagt innenfor de regler og bestemmelser som er bestemt. Det er Stortingets ansvar å kontrollere regjeringen og forvaltningen, og i det bildet må som sagt også opprettelse av en uavhengig granskingskommisjon forstås. Verken en kontrollsak i kontrollkomiteen eller en ekstern granskingskommisjon er arenaer for politiske omkamper. En granskingskommisjon skal ikke være en omkamp om norsk utenrikspolitikk eller norsk bistandspolitikk, som jeg har sett enkelte i den offentlige debatten har tatt til orde for. Ja, jeg har til og med sett at noen har sagt at nå skal alle bevilgninger fra staten til grønne prosjekter, til miljøprosjekter, fram i dagens lys. Nei, omkamp om politisk fattede beslutninger er ikke en del av granskingskommisjonens arbeid. At enkelte partier vil ha en annen bistandspolitikk, eller kanskje ingen bistandspolitikk i det hele tatt, er greit. Det er en politisk uenighet. Den kan vi føre i denne salen i vanlige politiske debatter, men det har ingenting med en kontrollsak eller en granskingskommisjon å gjøre.

Vi har kommet langt i arbeidet. Dette er nå inne i et godt spor. Jeg minner om at Stortinget med dagens vedtak vil be presidentskapet om å jobbe videre med saken og sammen med de parlamentariske ledere legge fram endelig forslag for Stortinget om oppnevning av en granskingskommisjon, med mandat, navn og sammensetning.

Lars Haltbrekken (SV) [10:15:38]: Det er et veldig alvorlig bakteppe for den saken vi diskuterer i dag. Det er de siste månedene avdekket nær kontakt mellom serieovergriperen Epstein og norske myndighetspersoner. Det har gjennom offentliggjørelsen av Epstein-filene kommet alvorlige opplysninger som har ført til at en tidligere statsminister etterforskes for korrupsjon, og at sentrale personer i utenrikstjenesten forfølges på samme måte. Vi har også sett at tidligere utenriksministre i norske regjeringer har pleid nær kontakt med serieovergriperen fra USA.

Med rette har saken skapt en dyp mistillit til det politiske systemet. Det er vårt ansvar å gjøre alt som står i vår makt for å gjenopprette den tilliten og sørge for at det politiske systemet er fortjent å ha den tilliten vi er avhengig av. Derfor er det bra og helt avgjørende at vi i dag har et enstemmig storting som ber om at det settes ned en uavhengig granskingskommisjon. Det er også riktig at det er Stortinget som nedsetter denne kommisjonen, ikke regjeringen.

I arbeidet må kommisjonen stå fritt i den jobben de skal gjøre. Her vil jeg vise til en av merknadene i innstillingen:

> «Komiteen mener at mandatet bør utformes med nok fleksibilitet til at det i rimelig utstrekning gir kommisjonen mulighet til å forfølge relevante spor og problemstillinger som kommer frem underveis i granskingsarbeidet. Samtidig ser komiteen at det kan fremkomme nye opplysninger og problemstillinger som likevel kan nødvendiggjøre utvidelser eller tilføyelser til mandatet. Komiteen viser blant annet til at det på nåværende tidspunkt er uvisst om det amerikanske justisdepartementet vil offentliggjøre ytterligere informasjon i saken, og når dette i så fall vil skje. I tillegg kan det fremkomme ny og vesentlig informasjon gjennom kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av saken og pågående politietterforskninger, og gjennom undersøkelser og etterforskninger i andre land. Etter komiteens syn tilsier dette at det i oppnevningen av granskingskommisjonen skal tas forbehold om utvidelser av eller tilføyelser i mandatet, og at det i så

fall vil bli gitt nødvendige fristutsettelser for arbeidet.»

Det er i dag også fremmet et løst forslag til saken fra partiet Rødt. Vi deler intensjonen i forslaget om at det må komme en delrapport fra granskingskommisjonen før endelig rapport er ferdig, men vi vil allikevel stemme imot det løse forslaget som er fremmet. Det kan være at det at det skal komme en rapport i løpet av 2026, er for tidlig for granskingskommisjonen, og vi mener også at forslaget bryter litt med den friheten vi mener at granskingskommisjonen bør ha i sitt arbeid. Det å få delrapporter underveis mener vi allikevel er viktig, men det må være kommisjonen selv som vurderer når dette er riktig å gjøre.

Ove Trellevik (H) [10:20:46]: Forventingane til kommisjonen er høge. Mandatet er knytt til å avdekkja eventuelle norske forbindelsar til Jeffrey Epstein-nettverket og konsekvensane av det. Det er knytt store forventingar til at kommisjonen granskar Utanriksdepartementet og andre norske myndigheiter sin eventuelle kontakt med Epstein. Det er forventa at kommisjonen gjennomgår dokumenta for å identifisera norske personar, organisasjonar eller interesser som kan ha hatt kontakt eller har motteke støtte eller annan påverknad frå Epstein-nettverket. Det skal verta undersøkt om organisasjonar med tilknyting til miljøet har motteke økonomisk støtte frå UD, etter avsløring om at 54 organisasjonar fekk støtte utan ordinær utlysing. Spørsmålet er: Er det ein samanheng mellom dette og eventuelt Epstein-nettverket?

Det er brei politisk einigheit om at granskinga må vera grundig og snu alle steinar for å gjenoppretta tilliten til norske institusjonar og norsk utanriksteneste. Granskinga kjem til å verta tidkrevjande ettersom ein skal undersøkja forhold over ein ganske stor tidsperiode. Det er òg viktig, trur eg, at dette ikkje dreg altfor langt ut i tid, då det då kan mista både aktualiteten og verdien sin for samfunnet. Det er viktig – som det vart påpeikt av fleire her, og som det for så vidt òg står i innstillinga – at det må vera ein form for fleksibilitet i det endelege mandatet som presidentskapet legg fram for Stortinget, til å følgja nye spor og nye funn ein oppdagar undervegs som kan vera viktige å forfølgja i saka.

Det er òg påpeikt at Stortinget har det konstitusjonelle ansvaret, og me er ikkje nokon domstol. Det trur eg det er viktig at ein i samfunnet og ute elles tek med seg – domstolen, politiet og rettsapparatet gjer sine vurderingar, og Stortinget har eit heilt anna ansvar i dette.

Det skal verta spennande når me no får saka til behandling i presidentskapet. Eg er peika på som saksordførar i presidentskapet til å vera med og leggja fram det endelege mandatet for Stortinget og føreslå aktuelle kandidatar til granskingskommisjonen, før det vert endeleg vedteke her i denne sal.

Dette er eit viktig arbeid som er veldig viktig for både Noreg, norsk utanriksteneste og innbyggjarane i Noreg. Til sjuande og sist er det eit viktig prinsipp for Noreg at Noreg har truverd i utanrikstenesta.

Forslaget til Raudt gjeld delrapportar. Delrapportar kan ha ein funksjon, men det kan òg utfordra det konstitusjonelle ansvaret til sjuande og sist dersom ein delrapport peikar på noko som kan verta eit konstitusjonelt ansvar – å peika på noko. Det kan vera veldig uheldig for saka før ho er endeleg ferdig. Eg tenkjer at granskingskommisjonen må få frie tyglar til eventuelt å melda tilbake til Stortinget dersom dei føler behov for det i si sak, utan at me nødvendigvis pålegg dei å koma tilbake til Stortinget – det kan få negative konsekvensar for det endelege standpunktet Stortinget skal ta i saka.

Geir Pollestad (Sp) [10:24:41]: Det er mest ikkje til å tru. Tidlegare statsminister Thorbjørn Jagland er sikta for grov korrupsjon, tidlegare utanriksminister Børge Brende måtte trekkja seg som leiar av World Economic Forum, og hemmelege og graderte dokument dukka opp i ei bu hos diplomatparet Mona Juul og Terje Rød-Larsen. Me har fått kjennskap til at norske utanrikspolitikarar har sete som privatpersonar i ei sveitsisk stifting for å passa på bruken av norske skattepengar – eller har dei sete der for å passa på at straumen av norske skattepengar inn i stiftinga ikkje stoppa opp?

Avsløringane etter Epstein-filene er ikkje til å tru, og difor må me handla. Me må finna ut kva som har skjedd, og me må finna ut korleis me kan hindra at det skjer igjen. Me må få klargjort faktiske hendingar, men det er like viktig for Senterpartiet å finna ut om det har vore og er ein kultur som gjer at sånne ting kan skje.

Senterpartiet er glad for at ein samla kontroll- og konstitusjonskomité har lagt fram ei innstilling om granskinga som både er svært vid og som opnar for å gå langt tilbake i tid.

Senterpartiet meiner at eit kjernespørsmål i dette er: Er det som har kome i kjølvatnet av Epstein-filene, det einaste uakseptable som finst i forvaltinga og utanrikstenesta? Sjølvsagt er det ingen grunn til å tru det. Difor er me glade for at kommisjonen òg får moglegheit til å sjå på forhold som ligg utanfor det som er direkte knytt til Epstein-filene.

Senterpartiet er oppteke av å sjå nærmare på pengebruken til tenkjetankar og organisasjonar innanfor bistand. Er delar av vår bistandspolitikk i realiteten internasjonale sysselsetjingstiltak for godt betalte menn i dress?

Senterpartiet er oppteke av å sjå nærmare på prosessen som leidde fram til at Noreg fekk plass i FNs sik-

kerheitsråd. Senterpartiet er oppteke av å sjå nærmare på prosessen som leidde fram til at Thorbjørn Jagland fekk rolla som generalsekretær i Europarådet.

Det er òg andre saker den seinare tida me må sjå på med nye auge i lys av Epstein-sakene. Eit veldig tydeleg eksempel er relasjonen mellom det iranske regimet og Solberg-regjeringa i perioden 2016–2018. Me veit at ein av Solberg-regjeringas statsrådar frå Framstegspartiet hadde svært tett kontakt med Iran i denne perioden: deltok i feiring av den islamske revolusjonen på Irans ambassade, arbeidde med å starta ei norsk-iransk veneforeining og var på offisiell reise til Iran i 2016. Òg ein statssekretær og seinare olje- og energiminister var i Iran på offisielt besøk i denne tida. Samtidig vart det arbeidd med å inngå ein skatteavtale mellom Noreg og Iran.

Sett i ettertid, og med den utvida forståinga av kva som faktisk er mogleg, meiner eg at forholdet mellom Solberg-regjeringa og det iranske regimet òg er eit forhold granskingskommisjonen bør sjå på, og som ligg innanfor mandatet, sånn som det no er.

Eg høyrde Hans Andreas Limi frå FrP på radioen i dag. Han unnskylda seg med at det i denne perioden òg hadde vore andre land som hadde hatt ein tett relasjon til det iranske regimet. Det er Senterpartiet absolutt ikkje ueinig i, men det er få eksempel frå andre land på at det iranske regimet har flytta inn i ei statsrådsleilegheit – og kva gjorde statsministeren då dette vart kjent? Vart det teke med det alvoret saka tilsa? Me meiner at ettertida gjer at me må sjå på dette med nye auge.

Til sjuande og sist er spørsmålet som må reisast i absolutt alle desse sakene, om enkeltpersonar har sett sine eigne interesser framfor Noreg sine interesser, og om det har vore nok vilje til å oppdaga og avslutta ein sånn praksis.

Avsløringane me har sett, svekkjer tilliten til politikken, men òg tilliten til kven me som land er. Det er ein stor jobb som ligg framfor granskingskommisjonen. For Senterpartiet er det svært viktig at me får ein uavhengig og dyktig kommisjon.

Eg vil takka dei andre medlemene i komiteen for samarbeidet med innstillinga. Me opplever at dei innspela Senterpartiet hadde, er godt varetekne, og eg er veldig glad for at det er ein samla komité som står bak dette.

Kommisjonen må ikkje verta ei kvilepute. Difor er det viktig at kontroll- og konstitusjonskomiteen fortset arbeidet, og at me raskt får svar frå utanriksministrar som har sete dei seinare åra. Me er difor innstilte på at sjølv om granskinga raskt kjem i gang, må samtidig kontrollsaka i kontrollkomiteen gå vidare.

Hege Bae Nyholt (R) [10:29:37]: Jeg husker håndtrykkene på plenen, hvordan Norge tok eierskap til freden i Midtøsten, og historien om superparet som hadde jobbet i kulissene for å sikre Oslo-avtalen. Jeg har i årene etter håndtrykket foran Det hvite hus både bodd og reist i Palestina. Ofte unngikk jeg å nevne at jeg kom fra Norge. Oslo-avtalen sto ikke høyt i kurs; den hadde på ingen måte ført til en bedre hverdag for palestinerne, snarere tvert imot.

Avsløringene fra det amerikanske justisdepartementet viser at norske diplomater og politisk ledende personer var vevd inn i seksualforbryterens nett, men de viste også noe annet viktig: en elite som regnet seg selv som usårbar, og som kunne operere etter egne lover og regler.

Vi trenger å få svar på en rekke spørsmål. Vi trenger å få svar på relasjoner mellom Jeffrey Epstein og hans nettverk og nåværende og tidligere norske politikere, embetsmenn, statsansatte og andre med tilknytning til norske myndigheter, f.eks. mottakere av offentlige tilskudd.

Vi trenger å få svar på hvordan varslene knyttet til IPI, International Peace Institute, og menneskehandel ble håndtert og vurdert. Vi trenger å få svar på spørsmål om Norges kampanjer for topposisjoner i internasjonale organisasjoner, bl.a. da man fikk Jagland valgt til generalsekretær i Europarådet og Mona Juul fikk en plass i Sikkerhetsrådet.

Vi trenger også å få svar på spørsmål om tildeling og bruk av bistandsmidler og andre offentlige tilskudd til internasjonale organisasjoner. Har norske bistandsmidler gått til høye rekesmørbrød framfor mat og vann til folk i nød? Vi trenger også å få svar på hvorfor ingen har satt ned foten overfor Rød-Larsen, Juul og resten av utenriksadelen.

Derfor er det bra at en samlet komité vil sette ned en granskingskommisjon som skal få gode rammer og betingelser for å undersøke de sporene de finner relevante. For å kunne gjøre en grundig jobb må granskingskommisjonen få uinnskrenket tilgang på alle relevante opplysninger, uten hinder av lov eller avtalebestemt taushetsplikt. Derfor er Rødt glad for at det i forslaget til mandat er tydeliggjort at kommisjonen har denne tilgangen, også overfor regjeringen og forvaltningen.

Kommisjonens arbeid vil trolig ta tid. Derfor fremmer Rødt et forslag om at kommisjonen må komme med en løypemelding i form av en delrapport i løpet av 2026.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har samtidig med arbeidet med mandat for en granskingskommisjon åpnet kontrollsak. Rødt har vært tydelig på at vi ønsker både en granskingskommisjon og et hurtigløp i form av en kontrollsak og høring. Svarene vi har fått av regjeringen så langt, viser at de problemene vi diskuterer her, går langt tilbake i tid, og at også tidligere politisk ledelse i

UD må svare for seg. Blant annet må Ine Eriksen Søreide, Børge Brende og Jonas Gahr Støre kalles inn på teppet, og Rødt vil at det skal skje så snart som praktisk mulig.

Det er nødvendig at både Stortinget og det norske folk får svar på spørsmål som har skapt tvil, og som i verste fall kan føre til lavere tillit i samfunnet, men like viktig som å få svar på spørsmål, er det å sikre at tilsvarende ikke kan få utspille seg igjen, med andre aktører og i andre fora. Derfor er en viktig del av mandatet til granskingskommisjonen å komme med anbefalinger og forslag til tiltak som særlig bør ta sikte på å forebygge mot identifisert risiko samt styrke åpenhet, kontroll, integritet og tillit til utenrikstjenesten og forvaltningen for øvrig. Utallige ganger er det i denne salen blitt sagt at man må gjøre seg fortjent til tillit. Epstein-saken har vist at vi har en betydelig jobb å gjøre.

Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten [10:33:24]: Representanten Hege Bae Nyholt har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ingrid Liland (MDG) [10:34:00]: Vi har lenge vært stolt av tilliten i Norge, men Epstein-avsløringene har nok gitt oss den grufulle erkjennelsen at den tilliten kanskje har vært litt naiv. Ikke engang norsk maktelite er immun mot skjulte forbindelser og korrupsjon, og for politikere som har kunnet smykke seg med høy tillit fra folket, har det vært rystende. Når tidligere statsministre og toppdiplomater trekkes inn i en sånn sak, er det ikke lenger en skandale fra utlandet, det er en nasjonal tillitskrise.

Tillitskrisen har for en del vært på frammarsj i mange år, og det er dessverre folk jeg har snakket med, som ikke er overrasket. De sier at skal de få tilliten tilbake, må det ikke bare ryddes opp, men vi må starte en helt annen åpenhetskultur, fra dem med makt til folk flest. Vi kan ikke sitte her i salen og kreve tillit fra folk uten å vise minst like stor tillit tilbake.

Det var ikke åpenbart at Epstein-skandalen skulle bli håndtert på den måten vi skal se i dag. Flere partier var avvisende, og mange var nølende. Da MDG ba regjeringen om en uavhengig gransking, som representanten Myrli pekte på, var det nettopp fordi flertallet i Stortinget slepte beina etter seg for å komme i gang. Det virket nesten som om noen var irritert over at folk ikke bare kunne gi oss tillit – de fleste politikere er jo ålreite, eller hva? Jeg er glad for at alle partiene nå omsider har sluttet seg til det MDG var først ute med å foreslå: en ekstern og uavhengig granskingskommisjon.

Det er nok fortsatt noen uenigheter om de demokratiske ambisjonene i denne salen, og det har vært en spesiell øvelse å høre Fremskrittspartiet gjøre seg høy og mørk i denne saken. Fremskrittspartiet er det eneste partiet som stemte mot et forbud mot hemmelige donasjoner til partiene i fjor. De har stemt imot åpenhetsloven og imot lobbyregister. De har til og med lokalpolitikere som har sagt at de heller vil sitte i fengsel enn å være åpen om hvem som påvirker dem.

I dag snakker vi ikke bare på vegne av en offentlighet som ønsker svar. Vi snakker på vegne av ofre for overgrep, av barn som har blitt utnyttet og sviktet, av folk som forventer at rettsstaten også gjelder for folk med makt og penger. Det som sjokkerer folk mest, er ikke hva dokumentene avdekker, men hvor forutsigbart det virker. Det er som fra en tv-serie: eliter som beskytter eliter bak lukkede dører, og sårbare mennesker som behandles som rekvisitter i elitenes fantasiutløp.

Når åpenheten svikter, fylles tomrommet med konspirasjonsteorier. Folkestyret tåler ikke at vi lar spørsmål bli stående ubesvart. Denne granskingskommisjonen er en mulighet til å vise at maktpersoner som har misbrukt sin rolle, blir holdt ansvarlig, og folk som har eller i framtiden inntar maktposisjoner, blir påminnet om hvem sine interesser de skal jobbe for, nemlig folkets. Det skal ikke være noen tvil om at vi slår ned på – som det står i innstillingen – misbruk av høytstående offentlige stillinger og verv, utveksling av informasjon, tjenester og kontakter i lukkede nettverk med antidemokratiske eller kriminelle elementer, myndighetspersoners eksponering for påvirkningsfare og mulige skadevirkninger for norske interesser, kritikkverdig forvaltning av offentlige midler eller manglende kontroll og ukultur i forvaltningen.

Det må være klinkende klart: Denne kommisjonens arbeid skal på ingen måte snevres inn til norsk utenrikstjeneste eller norsk bistand. I en tid da de globale krisene velter inn over verden og bistandsbransjen varsler alarm fordi Trump har stanset matleveranser til 14 sultrammede land, kan ikke denne skandalen bli en unnskyldning – fordi verdens mektigste har misbrukt sin makt – til å slutte å hjelpe verdens mest sårbare. Tvert imot må vi vise at et åpent og liberalt folkestyre er det som skal til for fortsatt å kjempe mot krig, fattigdom og korrupsjon. Det er derfor en seier at kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling er så tydelig på at alle steiner skal snus. Ingen navn, ingen institusjoner og ingen posisjoner bør skjermes.

Epstein-skandalen bør være starten på en større åpenhetsreform. Derfor har MDG de siste ukene foreslått bl.a. et politisk uavhengig antikorrupsjonsorgan med reelle muskler, en ny modell for utnevning av medlemmer til Nobelkomiteen, strengere karanteneregler for toppolitikere, styrking av Økokrim, lobbyregister på Stortinget og i kommunestyrene samt strengere regulering av donasjoner til partier og valgpåvirkning. Vi er stolte av å være et tillitssamfunn. Det eneste som kan bygge tillit, er mer åpenhet, ikke mindre.

Jonas Andersen Sayed (KrF) [10:39:15]: Tillit er ikke noe man erklærer. Det er noe man må fortjene hver eneste dag. Norge er et tillitssamfunn. Det er ikke en selvfølge eller noe vi kan vedta i denne salen. Det er noe vi har arvet, og som vi har et helt spesielt ansvar for å forvalte.

Felles for oss som er stortingsrepresentanter, for statsministeren og for diplomatene som representerer Norge ute i verden, er at vi forvalter en tillit på vegne av folket. Det er et stort ansvar. Vi skal bedømmes strengere enn folk flest – selvfølgelig skal vi det. Vi har makt og privilegier til å ta avgjørelser som påvirker mange. Derfor gjør denne saken meg så sint og frustrert. Hvordan kunne sentrale norske politikere og diplomater pleie kontakt med en mann som er ansvarlig for grusomme overgrep, menneskehandel og seksuell utnyttelse av unger?

Komiteen er samlet om at de opplysningene som har kommet fram, reiser svært alvorlige spørsmål om misbruk av høytstående posisjoner, om norske myndighetspersoners deltakelse i lukkede nettverk med antidemokratiske og kriminelle elementer, og om manglende kontroll og ukultur i forvaltningen, spesielt i utenrikstjenesten. Derfor er KrFs linje tydelig: Alt må på bordet. Vi var tidlig ute og krevde en uavhengig granskingskommisjon. Arbeiderpartiet var først imot, men ble for etter å ha tenkt seg om. Det er jeg glad for. Jeg vil takke alle partiene i komiteen for et konstruktivt og tillitsfullt samarbeid i arbeidet med denne innstillingen.

Denne saken skal ikke bli en konkurranse om hvem som tar den mest på alvor, men vi skal gjøre vårt for at vi og alle der hjemme kan være trygge på at vi har gjort alt vi kan for å få fakta på bordet, klargjøre ansvar og lære av det som har gått galt, sånn at vi unngår nye saker som denne. Det gjelder ikke minst de hundrevis av ansatte i utenrikstjenesten som går på jobb hver dag og gjør sitt beste for å fremme norske interesser. De fortjener ikke den mistenkeliggjøringen.

Siden 1880-tallet har Stortinget opprettet åtte granskingskommisjoner. En stortingsoppnevnt granskingskommisjon er et helt ekstraordinært virkemiddel som bare bør benyttes helt unntaksvis. At et samlet storting i dag står bak oppnevnelsen av en sånn kommisjon, er et veldig sterkt signal.

Dette granskingsarbeidet vil ta tid. Det er viktig at vi også skal vedta en særlov som gir kommisjonen uinnskrenket tilgang på alle relevante opplysninger uten å bli hindret av taushetsplikt, samtidig som personer som blir berørt av granskingen, får prosessuelle rettssikkerhetsgarantier.

Om kommisjonens sammensetning er det avgjørende at medlemmene har den nødvendige faglige kompetansen og integriteten. For KrF har det også vært viktig at medlemmene ikke bør ha nåværende eller tidligere partipolitisk tilknytning, ei heller ha tilknytning til den norske utenrikstjenesten eller andre institusjoner og virksomheter som kan bli direkte berørt av granskingen.

Det er opplagt at tildeling og bruk av bistandsmidler skal være en del av mandatet. Det er KrF helt enig i. For oss er et ambisiøst bistandsbudsjett et mål, men størrelsen på budsjettet er ikke det samme som kvaliteten på bistanden. Bistanden må selvfølgelig ikke bare være godt ment. Den må prioritere de effektive tiltakene og prosjektene og være godt gjennomført. Når bistand blir gjort rett, er det ingen poster på det norske statsbudsjettet som gir like mye velferd for hver krone. Norsk bistand har gjennom vaksineprogrammer reddet millioner av liv og gitt skoleplass til millioner av unger som ellers ikke hadde hatt det.

Denne tillitsskaden har skjedd. Det må vi bare forholde oss til, og så må vi gjøre det vi kan for at det skal være grunnlag for å gjenoppbygge den. Det mener jeg vi tar et skritt mot i dag.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:43:22]: Jeg vil takke kontroll- og konstitusjonskomiteen for innstillingen og representantene for denne debatten. Det er en viktig debatt. Et samstemt storting reagerer sterkt på det som har framkommet i Epstein-dokumentene, og det gjør også jeg. La meg gjenta medfølelse med ofrene for overgrepene Epstein begikk gjennom mange år. Saken viser at det er mulig å kjøpe og misbruke innflytelse bare man er rik nok. Den viser samtidig kraften av at kvinner som er ofre, finner sammen og står fram, slik de har gjort i USA.

Det er påvist koblinger til nordmenn i betrodde og sentrale posisjoner i Epstein-filene. Det er reist begrunnede spørsmål om koblingene er i strid med loven og mange sider av samfunnets etiske regelverk. Det er avgjørende at disse forholdene og spørsmålene de utløser, blir opplyst, og at fakta kommer på bordet. Jeg er enig med kontroll- og konstitusjonskomiteen i at saken reiser alvorlige spørsmål, og jeg er derfor enig i at det er avgjørende at disse spørsmålene blir belyst og besvart, slik at tillit kan gjenopprettes så snart som mulig.

La meg kortfattet peke på at dette arbeidet nå blir fulgt opp langs flere spor, også av regjeringen. For det første: Når påtalemyndigheten ved Økokrim har åpnet etterforskning mot tre personer for grov korrupsjon og medvirkning til grov korrupsjon, har jeg forsikret meg om at Utenriksdepartementet bistår Økokrim og legger til rette for deres etterforskning.

For det andre: I dag behandles kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling om å oppnevne en ekstern granskingskommisjon. Regjeringen mener det er viktig

med en uavhengig gjennomgang, og at det derfor er riktig at det er Stortinget som oppnevner en granskingskommisjon, slik også representanten Myrli understreket i sitt innlegg. Regjeringen vil legge godt til rette for granskingskommisjonens undersøkelser. Når kommisjonen avlegger sin rapport, vil regjeringen gå grundig gjennom den.

For det tredje: Utenriksdepartementet har en personalsak som gjelder en av deres medarbeidere. UD gjennomgår også tilskuddene som er gitt til og kontakten med International Peace Institute. I tillegg har kontroll- og konstitusjonskomiteen stilt mange spørsmål til regjeringen, inkludert to til meg. Jeg mener jeg har gitt grundige svar på disse spørsmålene, og vi vil selvfølgelig svare på alle spørsmål komiteen kommer med, og fra Stortinget og granskingskommisjonen.

Jeg mener det er viktig å si til de mange som er på jobb for norske interesser hver dag i utenrikstjenesten, at de gjør en viktig og god jobb for Norge – og mer enn det: De bidrar til at Norge kan stå opp for innsatsen for en mer rettferdig og fredeligere verden. Gjennom de siste tiårene har Norge engasjert seg i freds- og utviklingssamarbeid. Dette er ofte engasjement og ulike initiativ med sikte på å bidra til bilegging av konflikter, gjenoppbygging etter konflikt og medvirkning til rettsoppgjør. Ofte er dette arbeid på områder hvor det ikke er oppgåtte stier, hvor det ikke er gode rutiner, fordi det nettopp handler om sammenbrudd i forhold mellom mennesker.

Selvsagt skal alle forhold ved dette engasjementet være åpent og tilgjengelig for diskusjon, kontroll og kritisk søkelys, men jeg vil si at vi ikke må komme dit – og særlig ikke i den situasjonen vi opplever i dag, der folkeretten brytes, og terskelen for å bruke militærmakt synes å bli senket av mektige stater – at denne typen arbeid blir gjenstand for mistenkeliggjøring, lettvint politisk retorikk og dratt ned på grunn av det enkeltpersoner har gjort i denne saken. Vi må rett og slett skille mellom dette.

Jeg vil avslutte med noen ord om tillit. Tillit til myndighetspersoner er avgjørende i vårt demokrati. Det grunnleggende er at hver person med ansvar og tildelt myndighet er seg bevisst dette ansvaret og lever opp til de rettslige og etiske standardene vi har i vårt samfunn. Tillit ivaretas også av lover, retningslinjer, rutiner og kontrollmekanismer som oppdateres regelmessig.

Fra regjeringens side sørger vi for god opplæring og oppfølging av alle dem som er i vår tjeneste. De siste årene har regjeringen også gjennomgått og oppdatert opplæringen den politiske ledelsen i departementene og ved Statsministerens kontor får. Det er gjort for å gi likere og bedre opplæring til alle politikere i regjeringsapparatet. Regjeringen får regelmessige oppdateringer, og vi diskuterer aktuelt regelverk, senest med en grundig gjennomgang i forrige uke. Samtidig er vi og må vi alltid være åpne for forbedringer og for å lære av feil. Derfor er det viktig at sakene som kommer opp gjennom offentliggjøring av Epstein-filene, nå gjennomgås grundig. Dette er viktig for folks tillit til demokratiet.

Presidenten [10:47:51]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Pål Morten Borgli (FrP) [10:48:02]: Stortinget behandler i dag en sak som i utgangspunktet burde vært helt utenkelig. Likevel står vi her – fordi alvorlige opplysninger har kommet fram i en offentliggjøring av de såkalte Epstein-dokumentene i USA. Materialet som er offentliggjort, inneholder opplysninger som peker mot personer med tilknytning til regjering og forvaltning, og reiser spørsmål om forbindelser, nettverk og relasjoner som aldri burde ha eksistert i nærheten av norske myndighetsmiljøer.

For Fremskrittspartiet er det helt avgjørende at denne saken blir grundig, uavhengig og kompromissløst undersøkt. Det som særlig bekymrer, er at problemstillingene ikke bare berører enkeltpersoner. De berører faktisk systemet, kulturer og nettverk som har utviklet seg over tid.

Komiteens innstilling peker bl.a. på spørsmål knyttet til mulige bindinger mellom norske myndighetspersoner og internasjonale nettverk, sårbarheter for påvirkning eller press, håndtering av informasjon og kontakter i utenrikstjenesten og ikke minst forvaltningen av store offentlige midler, inkludert bistandsmidler. Norge forvalter hvert år titalls milliarder i bistand og tilskudd til internasjonale organisasjoner og prosjekter. Når det samtidig reises spørsmål om nettverk, forbindelser og manglende kontrollmekanismer, er det helt legitimt å stille spørsmålet: Har systemet vært godt nok rigget for å forhindre maktmisbruk, kameraderi og maktkonsentrasjon i lukkede miljøer?

Dette handler om hvordan enorme bistandsmidler forvaltes. Når milliarder av kroner går gjennom komplekse nettverk, organisasjoner og prosjekter, må vi tørre å stille spørsmålet: Har vi skapt et system som i noen tilfeller belønner bistandsprofitører mer enn bistandsresultatet i seg selv?

Derfor støtter Fremskrittspartiet også fullt ut forslaget om å oppnevne en uavhengig granskingskommisjon. Den kommisjonen må ha reell uavhengighet, full tilgang på informasjon og tilstrekkelige fullmakter til å undersøke alle relevante forhold. Det som også er viktig, er at sannheten må komme helt opp og fram, og det må foreslås tiltak.

Aina Stenersen (FrP) [10:51:03]: I slutten av 2025 offentliggjorde det amerikanske justisdepartementet

en mengde dokumenter og informasjon vedrørende overgrepsdømte og tiltalte for menneskehandel av mindreårige, Jeffrey Epstein. Epstein bygde et omfattende nettverk av mektige venner samtidig som han i årevis rekrutterte og misbrukte unge og mindreårige jenter. Han hadde bl.a. en privat øy og flere eiendommer for å utsette unge kvinner og jenter for overgrep.

I det offentliggjorte materialet til Epstein har det framkommet opplysninger om personer med nåværende eller tidligere tilknytning til den norske regjeringen og den norske forvaltningen som gir grunnlag for nærmere undersøkelser av flere potensielt svært alvorlige forhold, og opplysninger om andre aktørers intensjoner og mål overfor norske institusjoner og myndigheter.

Opplysninger som har framkommet, reiser svært alvorlige spørsmål om bl.a. misbruk av høytstående offentlige stillinger og verv, myndighetspersoners utveksling av informasjon, tjenester og kontakter i lukkede nettverk med antidemokratiske eller kriminelle elementer, myndighetspersoners eksponering for påvirkningsfare og mulig skadevirkning for norske interesser, kritikkverdig forvaltning av offentlige midler samt hvorvidt dette har blitt muliggjort gjennom manglende kontroll og ukultur i forvaltningen vår, særlig i utenrikstjenesten. Dette er svært alvorlig.

Kommisjonen vi setter ned, er godt utstyrt med virkemidler, og den skal ha gode forutsetninger for å finne sannheten. Det kan se ut som et persongalleri har vært i sving mellom politikk, diplomati, bistandsorganisasjoner, internasjonale stiftelser og internasjonale nettverksbyggere. Derfor er det viktig at granskingen strekker seg tilbake til prosessen rundt Oslo-avtalen på 1990-tallet.

Henrik Thune, tidligere toppdiplomat og tidligere statssekretær i UD og ved Statsministerens kontor, ble intervjuet i Dagens Næringsliv. Her trekker han fram at det mangler et system i Norge for at embetsverk og andre kan varsle uten at egen karriere får merke av det. Det synes jeg det er verdt å ta med seg.

Det er også verdt å merke seg at vi i Fremskrittspartiet mener at svarene fra statsministeren til komiteen er utilstrekkelige. Etter omfattende avsløringer om kritikkverdige forhold i UD er det ikke nok å svare at Stortinget skal sette ned en granskingskommisjon, at Økokrim har satt i gang en etterforskning, og at det er igangsatt en personalsak i UD. Vi trenger enda flere tiltak.

Det er viktig at alle stener snus i denne saken. Det skylder vi ofrene til Epstein, og det er viktig for å gjenreise tilliten til politikere, UD, byråkratiet og demokratiet som helhet.

Sverre Myrli (A) [10:54:24]: Jeg vil aller først si til representanten Sayed fra Kristelig Folkeparti, som sa at Arbeiderpartiet i utgangspunktet var imot å sette ned en granskingskommisjon: Nei, det er ikke riktig. Når en representerer et parti som heter Kristelig Folkeparti, bør en prøve å forholde seg til sannheten. Det er riktig at vi var imot at regjeringen skulle nedsette en granskingskommisjon. Vår mageølelse – og med stor mage kan det bli mye følelser – var at det ble feil fordi en kunne komme inn på spørsmål som direkte eller indirekte har med regjeringens ansvarsområde å gjøre. Derfor var det riktig at det var Stortinget som skulle sette ned en granskingskommisjon. Arbeiderpartiet var imot at regjeringen skulle nedsette en granskingskommisjon, men representanten Sayed kan gå tilbake og se på presseklipp om hvem som var av de første – kanskje de aller første – til å foreslå at vi skulle nedsette en granskingskommisjon fra Stortingets side etter bestemmelsene i forretningsordenen.

Så vil jeg si noe om det løse forslaget fra Rødt som er fremmet i dag, men aller først må jeg kommentere noe av det representanten Nyholt fra Rødt sa i debatten. Det er mulig at hennes utgangspunkt om Oslo-avtalen er slik hun beskriver det, men jeg vil samtidig si at det var veldig mange som var glad for og hadde troen på Oslo-avtalen – eller Oslo-avtalene, for det var to avtaler, både i 1993 og i 1995. Det er mulig at Rødt – eller den gangen var det vel ikke noe Rødt, det var vel AKP (ml) – var imot Oslo-avtalen. Verken fred, demokrati eller menneskerettigheter var vel AKP (ml)s paradegrener, så det er mulig AKP (ml) var imot Osloavtalen, og full respekt for det, men det var også veldig mange som hadde troen på det. Så gikk det som det gjorde, men det ble i alle fall forsøkt.

Jeg vil også si, for debatten: Mona Juul fikk plass i Sikkerhetsrådet, sa Nyholt. Hvorfor skal vi si sånne ting? Norge fikk plass i Sikkerhetsrådet. Mona Juul satt der på Norges vegne, som ambassadør. Det er ingen i utenrikstjenesten som driver utenrikspolitisk solospill. For debattens skyld bør vi holde oss for gode til å bruke slike begreper.

Vi kan selvsagt politisk være uenige om Norge skal spille en rolle internasjonalt. «Lille land – hva nå?», skrev Knut Frydenlund i 1982. Noen av oss mener at Norge skal spille en rolle internasjonalt, og så kan vi diskutere hvordan det skal gjøres.

Nå går tida mi ut, men jeg vil bare si at vi ikke kommer til å stemme for Rødts forslag – det er et helt unødvendig forslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:57:43]: For å sikre åpenhet om kommisjonens arbeid også for ettertiden er det viktig at arkivloven, med nødvendige tilpasninger, gis anvendelse for granskingskommisjonen. Dette er omtalt i innstillingen. Det må understrekes at riktig arkiv skal være stortingsarkivet, ikke Nasjonalarkivet,

som det står i innstillingen. Dette arkivet skal overleveres når arbeidet er avsluttet, og skal kunne tilgjengeliggjøres for fremtiden.

Jeg har behov for å kommentere en del av de innleggene som har kommet. Det gjelder særlig representanten Myrli fra Arbeiderpartiet, som er veldig opptatt av hvem som først ville ha gransking – om det var regjeringen, Stortinget eller andre. Vel, Fremskrittspartiet var i hvert fall først opptatt av at vi skulle ha en uavhengig gransking, og det er jo greit å få avklart om regjeringen vil igangsette tilsvarende prosesser når Stortinget først skal gjøre det. Det er åpenbart at det er Stortinget som er riktig adressat. La oss nå bli ferdig med det.

Det er selvfølgelig også riktig at denne kommisjonen ikke skal opptre som noen domstol, slik representanten Myrli er inne på. Likevel kan det underveis i granskingen fremkomme forhold som i høyeste grad indikerer lovbrudd som må håndteres av politiet, og det må man også ha rutiner for å håndtere.

Når det gjelder det representanten Nyholt fra Rødt sa, deler ikke Fremskrittspartiet det syn at vi skal pålegge kommisjonen å avgi første delrapport i 2026. Det er selvfølgelig ønskelig at det skjer så raskt som mulig, men det må være innenfor den arbeidsmetodikken og de mulighetene kommisjonen selv ser, at det må legges til grunn. Vi kommer ikke til å støtte forslaget fra Rødt, selv om vi er enig i intensjonen om at disse forholdene må avklares så raskt som mulig.

Til Pollestad: Ja, det er helt ok om kommisjonen ønsker å se nærmere på Per Sandbergs reise til Iran eller andre forhold. Det er derfor dette er en uavhengig granskingskommisjon. Selv om jeg kanskje tror det er litt perifert for det de kanskje i utgangspunktet er opptatt av, står de selvfølgelig fritt til det. Det som først og fremst er viktig for kommisjonen å ettergå, følger selvfølgelig av hvem som har hatt ansvaret. Det er Arbeiderpartiet i særdeleshet, dernest Høyre i noe mindre grad, men også Senterpartiet og SV med de postene de har hatt i Utenriksdepartementet.

Jonas Andersen Sayed (KrF) [11:00:57]: Jeg vil takke for en god debatt så langt. Jeg vil bare understreke det jeg sa i mitt innlegg, at jeg er glad for at komiteen og Stortinget har blitt enige om rammene for mandat og sammensetning av den eksterne granskingskommisjonen.

Jeg hører representanten Myrli er i ferd med å skape en fortelling om at det er Arbeiderpartiet som har vært mest opptatt av at vi skal få alle fakta på bordet og sette ned en ekstern granskingskommisjon om denne saken. Det er en kreativ historieomskriving. Det var mye som skjedde i dagene etter at disse avsløringene kom. Det ble bl.a. fra Fremskrittspartiet her på Stortinget sendt et brev til statsministeren der de ba ham om å ta initiativ til å sette ned et eksternt granskingsutvalg. På det brevet svarte statsministeren kategorisk:

> «Et granskingsutvalg er, etter mitt syn, derfor ikke riktig virkemiddel for å opplyse saken. Ut fra det som hittil har kommet frem, reiser saken spørsmål om enkeltpersoners opptreden og det er deres ansvar å opplyse saken. Et slikt utvalg er heller ikke egnet for å ta stilling til enkeltpersoners personlige ansvar. Det ligger til påtalemyndigheten og domstolene. Et granskingsutvalg med de rammene du skisserer vil ha et svært vidt mandat, og jeg har vanskelig for å se at en slik prosess raskt vil kunne bringe klarhet i saken.»

Videre blir det skrevet om den pågående gjennomgangen av både personellmessig art og oppfølgingen av UDs støtte til International Peace Institute. Det er vel og bra, og jeg er enig i at det rette er at det er Stortinget som setter ned en ekstern granskingskommisjon, men med respekt å melde: Det var uklart hva Arbeiderpartiets syn var på denne saken de første dagene etter avsløringene.

Hege Bae Nyholt (R) [11:03:07]: Det er en slags politisk oppgave å vurdere om man skal sitte stille, eller om man skal tegne seg, men noen ganger får Nyholt fra Rødt behov for å avklare et par ting. Én av dem er at Nyholt og Rødt ikke aner hva AKP (m-l) var mot og for den gangen, all den tid Nyholt aldri har vært medlem. Det er ikke en del av debatten. Jeg vet hva Rød ungdom og Rød Valgallianse mente, der jeg alltid har hørt hjemme, og senere i Rødt.

Det er mulig at Oslo-avtalen så litt ulik ut ut fra hvilket sted man så det fra, men på bakkenivå, i Dheisheh camp utenfor Betlehem, var det ingen suksess. For dem som opplevde at veien ble gravd opp av settlere, var det ingen suksess. Ingen i denne salen mener vel at det er fred og fordragelighet i Palestina, det er vi ganske enige om.

Jeg vil oppfordre til at vi diskuterer granskingskommisjonen. Jeg vil oppfordre til at vi fortsetter det relativt konstruktive arbeidet vi har gjort, både i komiteen og i debatten, for det fortjener det norske folk. Det norske folk, som har valgt oss som øverste ledelse, fortjener en ålreit debatt og at vi jobber for å få sannheten på bordet og sørger for at det ikke kan gjenta seg.

Geir Pollestad (Sp) [11:04:39]: Eg opplever at me har hatt ein debatt som tek inn over seg det alvoret som er i denne saka, og det er jo ein samla komité som står bak dette. Eg synest kanskje at debatten vert litt skjemd av ein ganske uviktig diskusjon om kven som meinte kva når, og kven som var imot, og kven som var for. Eg opplevde at partia var for dette. Det Senterpartiet var veldig skeptisk til, var at det skulle vera ein granskings-

kommisjon i regi av regjeringa, og det gav me uttrykk for dei fyrste dagane. Så kom dette relativt raskt over på rett spor.

Eg meiner at når me seier at dette skal vera ei brei gransking som skal gå langt tilbake i tid, betyr partifarge ingenting. Eg registrerer at komitéleiaren peikar på veldig mange parti utanom sitt eige. Eg meiner at viss granskingskommisjonen meiner det er grunnlag for å sjå på om det i andre saker kan ha vore ting som set spørsmålsteikn ved forholdet mellom Noreg og f.eks. andre statar, organisasjonar eller stiftingar, må ein sjølvsagt gå inn i det. Det kunne vore andre saker og andre eksempel ein kunne nemna utanom det iranske regimet og kontakten med Solberg-regjeringa, men no var det det eg nemnde. Det kan òg vera andre saker, og sjølvsagt bør kommisjonen då stå fritt til å gå inn i dei viss dei kan belysa det som er problemstillinga me er opptekne av, nemleg: Korleis skal me hindra at dette skjer igjen? Korleis kan me byggja opp tilliten igjen?

Når det gjeld det lause forslaget frå Raudt, er Senterpartiet i utgangspunktet einig i det som står der. Det hadde vore fint viss det skjer, men me har hatt ein prosess i komiteen, og Raudt kunne fremja forslaget sitt om dette i innstillinga. Det er for så vidt ikkje så viktig. Det som er viktig for oss, er at kommisjonen har fridom til å kunna leggja fram ei delinnstilling. Det har dei med denne innstillinga. Dermed er det ikkje nødvendig å støtta forslaget til Raudt, og det vil heller ikkje Senterpartiet gjera.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:07:22]: Representanten Pollestad har helt rett i det siste. Her har man gitt veldig frie rammer til granskingskommisjonen og arbeidet de skal gjøre. Det betyr at de også står fritt til å ettergå dem de måtte ønske, og det som er naturlig, gitt deres forståelse av mandatet, og gitt deres uavhengighet. Det er helt grunnleggende viktig for denne saken. Da er det selvfølgelig ingenting som er «off limits». Det gjelder i alle sammenhenger i denne saken.

Jeg følte også behov for å kommentere til representanten Liland fra MDG, som jeg skjønner ønsker å dra FrP inn i dette, selv om vi aldri har hatt noen tilknytning til Utenriksdepartementet i det hele tatt. Det er for så vidt et greit forsøk. Det hun snakker om, handler om helt andre saker. Det som i hvert fall er klart, er at Fremskrittspartiet var den eneste stemmen som allerede for 20 år siden uttrykte bekymring for det man så i utenrikstjenesten i de sakene som var fremme da. Riksrevisjonen kom med kritikk i 2021. Det fikk ikke den nødvendige oppfølgingen fra Stortinget. Fremskrittspartiet har stått på i denne saken over tid, og det tenker jeg bygger troverdighet i seg selv. Carl I. Hagen har gått foran også i denne saken.

Uten å politisere det for mye er jeg faktisk veldig enig med representanten Nyholt fra Rødt. Det er viktig at vi fortsetter på det sporet komiteen har vært inne på. Jeg tror egentlig vi skal være litt stolte over at man klarer å samle seg på tvers av politiske skillelinjer i viktige saker som denne. Det er ikke alle land hvor det hadde vært mulig, for å si det på den måten, men i Norge klarer vi det. Det betyr også at det er på de vilkårene at sannheten skal fram, uansett.

Presidenten [11:09:59]: Representanten Sverre Myrli har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sverre Myrli (A) [11:10:09]: Kort til representanten Sayed fra Kristelig Folkeparti, som sa at jeg var opptatt av å skape en fortelling: Nei, jeg er opptatt av å få fram sannheten om debatten, men enda viktigere – og det er bra at vi nå er enige om det – er det at vi får fram sannheten og de faktiske forhold i det fryktelige sakskomplekset Epstein-dokumentene har avdekket.

Tiden rant ut i stad da jeg skulle forklare hvorfor vi ønsker å stemme imot Rødts forslag. Det er mye bra i det forslaget, og hvis granskingskommisjonen ønsker å legge fram delrapporter, er det veldig bra, men den friheten må kommisjonen selv ha. Jeg slutter meg til det både Pollestad og Amundsen der har sagt. Det er unødvendig at Stortinget skal dirigere for kommisjonen når en slik eventuell delrapport skal komme. Om den eventuelt skal legges fram i desember 2026 eller januar 2027, må kommisjonen stå fritt til å bestemme selv.

Presidenten [11:11:10]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:11:15]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av bistand til klimatilpasning i utviklingsland (Innst. 152 S (2025–2026), jf. Dokument 3:4 (2025–2026))

Jonas Andersen Sayed (KrF) [11:11:52] (ordfører for saken): Hva betyr egentlig klimatilpasning i praksis? For en bonde i Malawi kan det bety tilgang til mer robuste frøsorter når regnet svikter. For et lokalsamfunn i Mosambik kan det handle om flomvern eller bedre varslingssystemer når syklonene treffer. Kort sagt: Klimatilpasning handler om menneskers evne til å leve med et klima i endring.

Jeg vil først takke Riksrevisjonen for en grundig og viktig rapport. Klimaendringene rammer ikke rettferdig. De landene som har bidratt minst til problemet, er ofte dem som rammes hardest av konsekvensene. Dette

gjelder særlig fattige og sårbare samfunn. Derfor er klimatilpasning så viktig: for matsikkerhet, for å forebygge humanitære kriser og for å styrke samfunnets evne til å håndtere et mer uforutsigbart klima.

Stortinget har sluttet seg til en betydelig opptrapping av denne bistanden. Nettopp derfor er det avgjørende at innsatsen er godt styrt og kunnskapsbasert, og at vi faktisk vet hvilke resultat den gir.

Riksrevisjonen har undersøkt norsk klimatilpasningsbistand i perioden 2015 til 2025, med særlig vekt på Malawi og Mosambik, to viktige partnerland for Norge. Funnene er tydelige: Riksrevisjonen mener at Utenriksdepartementet og Norad ikke har sikret korrekt informasjon om hvor stor klimatilpasningsbistanden faktisk er. Samtidig får klimatilpasning for lite oppmerksomhet i planlegging og oppfølging av bistandsavtaler i landene som er undersøkt.

Det pekes også på at det er vanskelig å dokumentere varige resultater i større skala, og at styringen i for liten grad sikrer en tydelig strategisk innretning. I tillegg gir rapporteringen til Stortinget ikke et helhetlig bilde av hvilke resultater som oppnås. Den overordnede vurderingen fra Riksrevisjonen er derfor at situasjonen ikke er tilfredsstillende. Det slutter komiteen seg til.

Når Norge har økt innsatsen på klimatilpasning, er det enda viktigere med tydelige mål, god styring og bedre kunnskap om hva som virker. Bistand må ikke bare være godt ment, det må også være godt gjennomført.

Komiteen vil også understreke at svak rapportering gjør det vanskeligere for Stortinget å føre kontroll med hvordan midlene blir brukt, og hvilke resultater som faktisk blir oppnådd. Riksrevisjonen kommer derfor med flere klare anbefalinger: bedre oversikt over bistanden, sterkere mål og resultatoppfølging, bedre deling av kunnskap mellom UD, Norad og utenriksstasjonene og en mer balansert rapportering til Stortinget. Komiteen støtter disse anbefalingene og forventer at de blir fulgt opp.

Til slutt: Når Norge bruker betydelige midler på klimatilpasning, gjør vi det fordi vi ønsker å bidra til at mennesker og lokalsamfunn skal stå bedre rustet i møte med klimaendringene. Da må vi også sikre at pengene blir brukt så effektivt som mulig og gir dokumenterbare resultater.

Så vil jeg legge til noen kommentarer om KrFs syn i saken. Klimaendringene merkes først og fremst ikke i rapporter og statistikker. De blir merket i menneskers hverdag – når avlingen slår feil, når flommen kommer, når tørken varer for lenge. Det var nettopp dette som lå til grunn da Norge valgte å trappe opp bistanden til klimatilpasning: en matsikkerhetskrise og en kraftig vekst i antallet mennesker som levde i sult.

Tallene er alvorlige. Beregninger viser at uten tilpasningstiltak vil klimaendringene føre til en nedgang i global jordbruksproduksjon på opp mot 30 pst. fram mot 2050. Samtidig vil den globale etterspørselen etter mat øke med 50 pst. Det sier seg selv at dette er en farlig utvikling. Derfor er det også svært alvorlig når Riksrevisjonen finner at forvaltningen av bistanden til klimatilpasning ikke er god nok. Effektiviteten er for svak, resultatorienteringen er for svak, og rapporteringen til Stortinget og offentligheten er for dårlig. Det gjelder dessverre ikke bare på dette feltet. I fjor kom det fram at Norad publiserer resultatene for bare 21 av 1 869 bistandsprosjekter på nettportalen bistandsresultater.no. Det er rett og slett ikke godt nok. Jeg håper statsråden kan bekrefte at man er på en bedre plass nå når det gjelder åpenhet og det å rapportere resultater.

KrF mener det bør etableres en helhetlig og transparent ordning for resultatmåling av multilaterale organisasjoner og fond som mottar norsk bistand. Vi bør i større grad sammenligne organisasjonene etter hvilke resultater de faktisk oppnår, og hvor effektivt de bidrar til målene i norsk utviklingspolitikk. Sånne vurderinger bør også få betydning for hvordan framtidige midler blir prioritert. Det vil kunne styrke både åpenheten og effekten av norsk bistand.

Til slutt: Alle land trenger å ha klare planer for klimatilpasning. Det er langt billigere å forebygge og bygge beredskap enn hva det koster å møte krisen uforberedt. Dette gjelder også i utviklingspolitikken. Mislykkes vi med klimatilpasning, vil resultatet bli mer nød, flere kriser og et enda større behov for humanitær nødhjelp. Derfor må vi lykkes bedre enn i dag.

Lise Selnes (A) [11:17:37]: Riksrevisjonens rapport om norsk bistand til klimatilpasning i utviklingsland er et viktig varsku og tar opp noe Arbeiderpartiet tar på største alvor: at hver krone av norsk bistand skal brukes målrettet, effektivt og med et tydelig resultat. Dette er alvorlig, og vi må forvente en ansvarlighet i bruk av offentlige midler. Vi må være opptatt av troverdigheten Norge skal ha som pådriver i internasjonal klimapolitikk.

Rapporten viser at styringen av bistand til klimatilpasning ikke har vært god nok. Det er for svake systemer for å følge opp, for lite og for dårlig samlet oversikt og for uklare resultater. Det er kritikkverdig, og det må tas tak i. Rapporteringen til Stortinget har vært for svak, for fragmentert og ufullstendig og ofte uten en tydelig kobling mellom mål og resultater.

Det endrer ikke hovedbildet. Norge er og skal fortsatt være et land som står skulder ved skulder med verdens mest sårbare i møte med klimaendringer. Klimaendringer rammer hardest dem som har gjort minst for

å skape dem – småbønder i Sahel, kvinner i tørkeutsatte områder og familier som mister livsgrunnlaget sitt når avlinger svikter og vannet forsvinner. For disse menneskene handler ikke klimatilpasning om rapporteringssystemer, men om liv og framtid. Derfor er det viktig fortsatt å arbeide med klimatilpasningsbistanden.

Riksrevisjonen har rett i at vi må gjøre mer for å vise fram resultatene. Vi må ha bedre kontroll på hvordan midlene brukes, tydeligere kriterier for hva som faktisk er klimatilpasning, og mer åpenhet om virkningen av innsatsen. Det er ikke nok å ha gode intensjoner, vi må også kunne dokumentere effekten.

Regjeringen har allerede igangsatt arbeid for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger. Utenriksdepartementet er i gang med å forbedre systemene for registrering og rapportering, Norad skal styrke sin faglige veiledning og oppfølging av avtaler, og det skal bli en mer helhetlig rapportering til Stortinget, slik at vi får et klarere bilde på hva Norge faktisk oppnår gjennom klimatilpasningsbistanden. Dette arbeidet handler ikke bare om intern kontroll, men om å styrke tilliten – tilliten til at Norge leverer kvalitet i bistand, og tilliten hos mottakerlandene til at vi står ved våre løfter over tid.

Arbeiderpartiet mener at klimatilpasning må ses i sammenheng med utvikling av fattigdomsbekjempelse. Det handler ikke bare om å bygge demninger og sikre avlinger. Det handler om utdanning, helse, likestilling og å styrke lokalsamfunn. Når mennesker får makt til å håndtere klimaendringene selv, skaper vi en bærekraftig utvikling.

Riksrevisjonens gjennomgang viser oss hvor vi må bli bedre. Vi må fortsette å stille krav til kvalitet, resultat og ansvarlighet, samtidig som vi holder fast på solidariteten som ligger i norsk bistandspolitikk. Norge skal fortsatt være en pålitelig partner i den globale klimakampen. Vi skal levere med åpenhet, med ansvar og med tydelig retning. La denne rapporten være et startpunkt for forbedring – ikke en brems, men en drivkraft for å styrke både styring, effekt og tillit. Vi vet at kampen mot klimaendringene ikke vinnes med ord, den vinnes med handling, og handling må være preget av både solidaritet, kunnskap og resultater. Klimatilpasning er ikke en fotnote i utviklingspolitikken, det er en grunnmur for bærekraftig utvikling i en verden som blir varmere, våtere og mer uforutsigbar.

Aina Stenersen (FrP) [11:22:09]: Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil trekke fram at det er kritikkverdig at Norge har så mye som tredoblet bistanden til klimatilpasninger – fra 1,06 mrd. kr i 2020 til 3,18 mrd. kr i 2026. Bistanden har økt kraftig, og samtidig trekker Riksrevisjonen fram at UD mangler en helhetlig oversikt over hvilke resultater den fører til. Dette mener Fremskrittspartiet er kritikkverdig.

Riksrevisjonen viser i undersøkelsen til at over 340 mill. kr var rapportert feil. 10 av de 20 bistandsavtalene Riksrevisjonen kontrollerte, var feilkategorisert som klimatilpasning.

Stortinget ønsker rapportering om både gode og dårlige resultater av bistanden, men Riksrevisjonen påpeker at det er lite systematisk rapportering til Stortinget, og de påpeker også at det heller ikke er de samme avtalene det blir rapportert om fra år til år. Riksrevisjonen konkluderer med at rapporteringen til Stortinget ikke gir et helhetlig bilde av hvilke resultater som oppnås. Riksrevisjonen presiserer at rapporteringen til Stortinget kun inneholder gode resultater. Rapporteringen er ikke balansert. Dette er kritikkverdig.

Disse medlemmer vil også trekke fram at Riksrevisjonen skriver at rapporteringen heller ikke sier noe om måloppnåelse i forhold til det som var planlagt, eller om forholdet mellom hva som er oppnådd, og hvor mye norske midler som gikk til tiltaket. Riksrevisjonen påpeker også at feilkategoriseringen til og med innebærer en overrapportering av Norges bistand til klimatilpasning under Parisavtalen.

Fremskrittspartiet synes det er svært kritikkverdig at manglende informasjon gjør det vanskelig for Stortinget å vurdere om bistanden gir resultater. For eksempel er resultater innen Malawi og Mosambik vanskelig å dokumentere, ifølge Riksrevisjonen. Svak kunnskap om resultater er en vedvarende utfordring, ifølge UD, og bistandsavtaler handler også mindre om klimatilpasning enn forventet.

Fremskrittspartiet vil også trekke fram at dette ikke er første gang at Riksrevisjonen slår alarm om norsk bistand. Tidligere rapporter har påpekt store svakheter i kontroll over midlene, men regjeringen har tydeligvis ennå ikke lært. Disse medlemmer mener det er nødvendig å kutte i bistandsbudsjettene, og vi kan ikke akseptere at midler brukes på en slik måte, uten god kontroll, uten nøytral rapportering til Stortinget og med et manglende fokus på mål- og resultatorientering.

Disse medlemmer mener at det norske folk, relevante utviklingsland og sårbare befolkningsgrupper har krav på at regjeringen tar ansvar for en fornuftig bruk av bistandsmidler og gir en balansert rapportering til Stortinget – om både gode og dårlige resultater. Vi må fokusere på mål og resultater i arbeidet for å oppnå matsikkerhet, bekjempe sult og redusere sårbarhet, og for at vi skal klare å forebygge humanitære kriser.

Fremskrittspartiet mener avslutningsvis at også denne undersøkelsen viser en grunnleggende mangel på kontroll. Disse medlemmer mener at rapporten dess-

verre viser en fortsatt sterkt kritikkverdig forvaltning av offentlige norske midler.

Statsråd Åsmund Aukrust [11:26:10]: Klimaendringene er den største utfordringen i vår tid, og jeg er veldig glad for at komiteen enstemmig – og helt riktig – skriver at konsekvensene rammer utviklingsland spesielt, og sårbare befolkningsgrupper aller hardest. Derfor har klimatilpasning vært en høy prioritet i norsk utviklingspolitikk gjennom mange år og under skiftende regjeringer, også under denne.

Klimatilpasning handler om å gjøre samfunnet mer robust i møte med ekstremvær, havnivåstigning, tørke, flom, hete og andre konsekvenser av klimaendringene som ikke lenger kan unngås. Klimatilpasning er helt avgjørende i kampen mot ulikhet og for å bidra til jobbskaping. Det er også med på å forebygge humanitære kriser, konflikt og migrasjon. Det er selvsagt helt nødvendig og helt riktig at vi som fellesskap stiller strenge krav til hvordan midlene forvaltes, og til hvilke resultater vi kan oppnå.

Jeg synes det er bra at Riksrevisjonen har gått igjennom bistand til klimatilpasning i utviklingsland, og jeg vil gjenta et viktig poeng i mitt svarbrev til Riksrevisjonen: Vi er glad for de anbefalingene, og vi erkjenner at det er utfordringer knyttet til styring og resultatrapportering i klimatilpasningsbistanden. Vi er i gang med oppfølgingsplanen, som mer detaljert beskriver hvordan vi skal følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonen.

Som vi også har kommunisert, er det noen utfordringer knyttet til dette. Klimatilpasning er ikke et entydig definert begrep internasjonalt, og selv om det er gode retningslinjer fra OECD, finnes det i dag ingen global enhetlig metode for å måle eller klassifisere klimatilpasning på en helt presis måte. Noe av det vi har gjort, er å korrigere statistikken, og vi har igangsatt tiltak for bedre kategorisering og rapportering. Vi styrker kompetansen blant saksbehandlerne og forbedrer systemene for mål- og resultatstyring. Vi jobber for bedre kunnskapsdeling mellom UD, Norad og ambassadene og er tydelige på forventninger i våre tildelingsbrev.

Det pågår også et internasjonalt arbeid for å utvikle et sett med mål og felles indikatorer for klimatilpasningsfeltet, med utgangspunkt i det overordnede globale målet for klimatilpasning, som er nedfelt i Parisavtalen.

Jeg vil avslutte med å si at vi er veldig opptatt av at rapporteringen til Stortinget selvsagt skal være balansert, korrekt og opplysende. Vi har over tid arbeidet med å forbedre målformuleringer og resultatrapporteringen vi gir til Stortinget gjennom Prop. 1 S.

Jeg ønsker veldig velkommen en bredere debatt om norsk utviklingspolitikk, og jeg har tatt initiativ til et stort arbeid vi har kalt Vendepunkt, som skal snu hver stein i måten vi arbeider på. Jeg synes også saksordføreren kom med noen gode anbefalinger fra Kristelig Folkepartis side, og det kommer til å gå inn i arbeidet med hva som skal være målsettingene med norsk utviklingsarbeid, og hvordan vi best skal kunne se på resultater. Klimabistanden vil selvsagt være noe av det vi ser på.

Presidenten [11:29:27]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:29:32]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Navs innsats for å forhindre frafall fra arbeidslivet (Innst. 149 S (2025–2026), jf. Dokument 3:5 (2025–2026))

Kari Baadstrand Sandnes (A) [11:30:05] (ordfører for saken): Riksrevisjonen har gjort en undersøkelse av Navs innsats for å forhindre frafall i arbeidslivet.

Komiteen viser til at frafall fra arbeidslivet er en utfordring med store konsekvenser, både for enkeltmennesker og for samfunnet som helhet. Å delta i arbeidslivet gir ikke bare økonomisk trygghet, men kan også bidra til sosial tilhørighet, mestring og bedre helse. I tillegg er høy sysselsetting en forutsetning for å kunne opprettholde et høyt nivå på offentlige tjenester og overføringer.

Arbeidslinja er et grunnleggende prinsipp i norsk arbeids- og velferdspolitikk, der hovedmålet er at flest mulig skal kunne forsørge seg selv gjennom arbeid. For å oppnå dette skal det føres en økonomisk politikk som legger til rette for høy sysselsetting, og en aktiv inkluderingspolitikk som skal få flere inn i arbeidslivet. Arbeidslivet skal også organiseres slik at flest mulig kan stå i arbeid over tid. I tillegg er det et bærende prinsipp at det skal lønne seg å arbeide. Inntektssikringsordningene skal gi økonomisk trygghet, samtidig som de stimulerer til arbeid.

I Norge har myndighetene over tid iverksatt en rekke tiltak for å redusere frafallet fra arbeidslivet. Innsatsen har vært særlig rettet mot forebygging, inkludering og oppfølging av sårbare grupper. Tiltakene har bl.a. handlet om å styrke Navs rolle, tilrettelegge på arbeidsplassen og bruke arbeidsrettede tiltak og kompetanseheving.

Et sentralt virkemiddel i arbeidet med å redusere frafall er intensjonsavtalen mellom myndighetene og partene i arbeidslivet om et mer inkluderende arbeidsliv, IA-avtalen. Målene i avtalen er ikke nådd.

Komiteen viser til at Riksrevisjonen har kommet fram til følgende konklusjoner: Målet om å redusere frafallet fra arbeidslivet er ikke nådd, og det er en økning i

andelen som har mottatt helserelaterte ytelser. De stiller spørsmål ved om arbeids- og velferdsetaten i tilstrekkelig grad har kontrollert folketrygdlovens vilkår for rett til sykepenger.

Videre konkluderer de med at sykmeldte får for lite oppfølging, og at behandlingen av AAP-søknader varierer mellom Nav-kontor, og de er også blitt mindre strenge siden 2018. Det vises også til at mange AAP-mottakere ikke deltar i arbeidsmarkedstiltak. Informasjon om arbeidsevnen til søkere av uføretrygd er heller ikke godt nok kjent.

Til sist konkluderer Riksrevisjonen med at rammene for jobben som fastlege gjør det krevende å ivareta portvokterrollen for folketrygden.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens konklusjoner og deres vurdering om at dette er kritikkverdig.

Komiteen viser til at Riksrevisjonen har anbefalt at Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger til rette og forsterker arbeidet slik at de kan identifisere hvilke brukere som har behov for sykefraværsoppfølging:

– Svakheter knyttet til automatisering av saksbehandlingen for sykepenger må håndteres. Det må sørges for bedre informasjonsutveksling og samarbeid i sykefraværsoppfølgingen.
– Arbeids- og inkluderingsdepartementet må i samarbeid med helsemyndighetene understreke lovens intensjon om bruk av gradert sykmelding.
– Arbeids- og inkluderingsdepartementet må også sikre at AAP i større grad blir en aktiv arbeidsrettet ytelse, slik at mottakerens arbeidsevne avklares.
– For å sikre at folk får riktig ytelse må kvaliteten i søknadsbehandlingen for helserelaterte ytelser styrkes.
– Bruk av rådgivende leger i arbeids- og velferdsetaten må være hensiktsmessig, slik at deres medisinske kompetanse styrker kvaliteten i vedtaksprosessene og oppfølgingen av mottakere.
– Til sist anbefaler Riksrevisjonen at Arbeids- og inkluderingsdepartementet utreder fastlegenes portvokterrolle for folketrygden.

Komiteen er enig i Riksrevisjonens anbefalinger og registrerer at statsråden i sitt svarbrev til Riksrevisjonen viser til at konklusjoner og anbefalinger i stor grad sammenfaller med kunnskapen og forståelsen hun har om sentrale utfordringer arbeids- og velferdsetaten står overfor i sitt arbeid med å forhindre frafall fra arbeidslivet, og at en rekke tiltak som vil kunne bidra til å styrke innsatsen for at flere kommer i arbeid og færre går på stønad, er iverksatt. Videre viser statsråden til at Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger peker på områder statsråden vil ha oppmerksomhet på framover og utvikle videre.

Jeg har lyst til å gi honnør til statsråden for at hun har tatt tak i utfordringene Riksrevisjonen har avdekket.

Komiteen har lagt fram saken enstemmig, men jeg regner allikevel med at de andre partiene vil legge fram sine egne betraktninger.

Arbeiderpartiet ser at mange, særlig unge, sliter med å komme inn i arbeidslivet. Utenforskap er en utfordring på mange områder. Det rammer på den ene siden de unge som ikke er omfattet av noe tilbud, verken jobb eller skole, og flere er ikke registrert med noe aktivitet i det hele tatt, ikke engang sosialhjelp. På den andre siden frarøver dette skolen og arbeidslivet viktige ressurser, og mangfoldet blir dermed mindre. Dette er utfordringer vi må ta på alvor.

Gjennom utdanning, videreutdanning, lærlingplasser og praksisplasser kan vi gi unge mennesker mulighet til å få erfaring og bygge sitt arbeidsliv. Samtidig må vi sørge for at de som står utenfor arbeidslivet på grunn av sykdom eller andre årsaker, får muligheter til å komme tilbake. Dette krever en helhetlig tilnærming der vi investerer i kompetanseheving og inkluderende arbeidsmiljøer.

Som samfunn har vi et ansvar for å skape flere arbeidsplasser, men også for å sørge for at disse jobbene er trygge. Vi må sikre gode arbeidsforhold, hele stillinger og lønn å leve av.

Arbeiderpartiet jobber for en politikk som fremmer vekst, men som også setter mennesket først. Vi trenger flere i arbeid, og vi trenger flere gode jobber. Arbeiderpartiet vil derfor bl.a. styrke den norske arbeidslivsmodellen, videreutvikle og styrke ungdomsgarantien der unge under 30 år sikres jobb eller utdanning, og sørge for at de med uføretrygd som kan jobbe noe, får en reell mulighet til det.

Det er derfor viktig at arbeidsgivere tør å være modige nok til å gi særlig unge på AAP eller uføre en sjanse i arbeidslivet. Vi ser tallene i statistikker og grafer, men bak hvert tall befinner det seg mennesker – mennesker som trenger å komme seg ut i arbeid, i et arbeidsliv som trenger deres ressurser. Hvert enkelt menneske har en kompetanse noen må se og nyttiggjøre seg av. Uten å være stereotypisk: Hvis kompetansen er spillerfaring på nattetid, er det en nyttig erfaring arbeidslivet må nyttiggjøre seg.

Hovedregelen skal selvfølgelig være hele stillinger, men vi mener likevel ikke at redusert stilling ved sykdom er i konflikt med dette prinsippet.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Margit Bye (MDG) [11:39:08]: En av de viktigste delene av velferdssamfunnet vårt er det sosiale sikkerhetsnettet vi har bygd opp over de siste 100 årene. Det er en grunnleggende trygghet for oss alle å vite at dersom man blir syk eller av andre grunner mister arbeids-

evnen, skal ikke det bety umiddelbar fattigdom – det skal bety at et system tar deg imot og hjelper deg på bena igjen.

De som jobber i Nav, gjør en enorm innsats for å sikre nettopp det – at de som kan jobbe, får muligheten til å jobbe, at de som er syke, skal få de midlene som trengs for at de skal kunne bli friske så fort som mulig, og at de som er for syke til å jobbe, fortsatt skal tas vare på og ha muligheten til å leve et godt liv. Dessverre ser vi at systemet altfor ofte utgjør et hinder framfor å være et hjelpemiddel. Ressursene i Nav brukes i for stor grad til å følge opp enorme kontrollbehov og til å utkvittere minimumskrav for alle, framfor målrettet og tilpasset oppfølging av dem som trenger det aller mest.

Dette handler ikke om dem som jobber i Nav, det handler om for dårlig politisk oppfølging. Etaten står i en enormt vanskelig spagat mellom en standardisert oppfølging av alle sykmeldte, som først og fremst handler om politisk bestemte, lovpålagte krav om kontroll og vilkår, og tilpasset oppfølging av de menneskene som trenger hjelp, for å sørge for at kortvarige sykmeldinger ikke blir langvarig frafall og utenforskap.

Jeg og MDG mener at ministeren har et ansvar for å gå igjennom både regelverk og rutiner for å frigjøre ressursene slik at de kan brukes på de sistnevnte.

For veldig mange av dem som oppsøker Nav, er det den mest sårbare dagen i hele deres liv. For mange gir den dagen kanskje en følelse av nederlag, fordi man trenger hjelp til noe man skulle ønske at man fikk til selv. Dagen representerer kanskje at man er sykere og derfor ikke kan gjøre alt man vil, eller alt man har pleid å gjøre. For den norske staten og det norske fellesskapet er denne perioden blant de viktigste i noens liv. Det er nå vi alle har sjansen til å sørge for at noen som står i fare for å falle ut, hankes inn igjen og får den hjelpen de trenger. Da må de som jobber i Nav, vite hvem dette er, og ha ressurser til å følge opp.

Derfor er en av de mest alvorlige konklusjonene fra Riksrevisjonen nettopp dette: Nav har ikke gode nok systemer til å identifisere hvem som står i fare for å falle ut. Da blir oppfølgingen også for svak og for tilfeldig.

Nav har selv sett på bruk av maskinlæring for å identifisere brukere med behov for mer målrettet oppfølging, som et mulig tiltak for å sikre nettopp det Riksrevisjonen og vi som politikere etterlyser: bedre treffsikkerhet, tidligere innsats og smartere prioritering av ressurser. For at dette arbeidet skal kunne utredes videre, trengs det et hjemmelsgrunnlag. Miljøpartiet De Grønne håper derfor at regjeringen kommer tilbake til oss i Stortinget så fort som mulig med et forslag som sikrer dette.

Vi trenger en Nav-politikk som er mer proaktiv, mer treffsikker og mer menneskenær – en politikk som griper inn tidligere, som bruker de verktøyene vi faktisk har, og som sørger for at færre mennesker blir stående alene i overgangen fra jobb til utenforskap. Det kan vi få til, men da må vi bruke ressursene enda klokere enn det denne rapporten viser at vi gjør i dag.

Anna Molberg (H) [11:43:32]: Ordet «økning» er en gjenganger i Riksrevisjonens undersøkelse av Navs innsats for å forhindre frafall i arbeidslivet. Det er en økning i andelen som har falt utenfor arbeidslivet de siste årene, og det er en økning i andelen mottakere av helserelaterte ytelser. I tillegg påpekes det at målene om å redusere frafall i arbeidslivet og redusere sykefraværet ikke er nådd. Det er ikke god nok oppfølging av sykmeldte og mottakere av arbeidsavklaringspenger. Det er også vesentlige mangler i saksbehandlingen rundt de helserelaterte ytelsene. Alt i alt konkluderer Riksrevisjonen med at dette er kritikkverdig.

I lys av både denne rapporten og andre alvorlige hendelser i forbindelse med arbeidet i vår arbeids- og velferdsetat den siste tiden har Høyre en stund tatt til orde for en totalgjennomgang av Nav. På samme måte som at vi gjennomanalyserte norsk politi etter 22. juli-terrorangrepet, bør vi gjøre det samme med vår største etat. Solberg-regjeringen la den såkalte politianalysen til grunn for hele sitt arbeid med en historisk modernisering av norsk politi gjennom politireformen. Høyre mener at Nav bør gjennomgå en lignende analyse, med mål om større moderniseringer og større effektiviseringer, når vi har et godt og faglig grunnlag på plass.

En slik Nav-reform bør ta for seg hele ytelsessystemet. Vi bør se på om vi bør forenkle, redusere eller forbedre antallet ytelser. Vi bør se på om vi bør samordne utbetalingen av mange av disse ytelsene for å gjøre det enklere for dem som mottar. Vi bør også se på om organiseringen av Nav faktisk er riktig. Vi bør i større grad også sikre at digitaliseringsarbeidet i Nav prioriterer de enkle sakene, slik at vi frigjør tid og ressurser for Nav-ansatte til faktisk å kunne følge opp den enkelte bruker.

Til slutt bør hele Navs arbeid snus helt på hodet. Vi bør si at Nav skal bli mer arbeidsorientert framfor diagnoseorientert. Vi må begynne å spørre mennesker om hva de faktisk kan bidra med i arbeidslivet, framfor å spørre: Hvor syk er du? De aller fleste som bruker Nav i en eller annen form, og som går på en helserelatert ytelse, har arbeidsevne og ønsker å bidra. Da er det vår plikt å sikre nettopp disse menneskene en meningsfull hverdag og arbeid. Det er mye god velferd i å sikre mennesker en plass i arbeidslivet på deres premisser.

Tiden for en gjennomgang av Nav er moden. Nå er det 20 år siden Nav-reformen. Høyre ser positivt på at regjeringen har signalisert at de ønsker å gjøre nettopp det Høyre har tatt til orde for en god stund.

Riksrevisjonen peker som nevnt også på at oppfølgingen av sykmeldte er for dårlig i Norge. Det er dessverre også sånn at vi ligger i verdenstoppen når det gjelder høyt sykefravær. Selv om sykefraværet har gått noe ned den siste tiden, er det likevel på et helt uakseptabelt høyt nivå. Bare se til Sverige, vårt naboland, som vi liker å sammenligne oss med. Der er sykefraværet omtrent det halve.

Høyre har nylig tatt til orde for at det er på tide å ta politisk ansvar for det høye sykefraværet vi har i Norge. Vi ønsker å invitere alle partier som ser alvorlig på at vi er verdensmester i sykefravær, til samtaler, med mål om et forlik om sykelønnsordningen.

Vi er nødt til å få debatten om sykelønnsordningen til å handle om noe mer enn bare hvorvidt man skal kutte eller ikke kutte i sykelønnsordningen. Høyre ønsker å se på sykelønnsordningen med brede briller. Vi bør kanskje vurdere om tiden man kan være sykmeldt, bør utvides, rett og slett fordi det er ganske brutalt å være i et langt behandlingsforløp og få kompensert lønnen med 100 pst., for så å dette ned til 66 pst. av lønnen den dagen det har gått ett år.

Samtidig bør vi heller ikke utelukke at slike forhandlinger om sykelønnsordningen kan innebære en liten reduksjon i sykelønnen, for det er ingen tvil om at verdens høyeste sykefravær har en sammenheng med at vi har verdens mest generøse sykelønnsordning. Poenget er at vi må tørre å diskutere alle sider ved sykelønnsordningen, for vi ønsker jo alle at sykelønnsordningen skal stå seg for framtidige generasjoner.

Foreløpig har ingen andre partier, med unntak av Venstre, signalisert at de er villige til å se på sykelønnsordningen.

Når 700 000 nordmenn i arbeidsfør alder står utenfor arbeid eller utdanning, bør egentlig alarmklokkene gå. Vi har altfor mange unge mennesker med psykiske lidelser og plager som parkeres på en livslang uføretrygd, og vi har, som nevnt, et sykefravær som er i verdenstoppen. Da er det helt nødvendig at ansvarlige partier tør å ta ansvar og tør å iverksette tiltak. Vi ønsker alle en sterk velferdsstat, men vi ønsker den også for framtiden. Høyre er villig til å ta nettopp dette ansvaret, ta de vanskelige debattene og gjøre store reformer for å snu denne utviklingen. Velferdsstaten vår må sikres for framtiden, og det arbeidet er nødt til å starte akkurat nå.

Statsråd Kjersti Stenseng [11:50:27]: Jeg vil starte med å si at det overordnede målet for arbeids- og velferdspolitikken ligger fast. Vi trenger å få flere inn i arbeid og aktivitet og færre på ytelser.

Kritikken fra Riksrevisjonen er alvorlig. Jeg deler bekymringen for at innsatsen for å redusere frafall fra arbeidslivet på ingen måte har gitt gode nok resultater. Jeg er særlig bekymret for det høye sykefraværet og langvarige trygdeløp. Det rammer disse enkeltmenneskene, og det rammer ikke minst oss som fellesskap.

Riksrevisjonens undersøkelse peker på helt sentrale utfordringer og forhold som i stor grad er kjent. Det er allerede iverksatt flere tiltak, som vil kunne bidra til å styrke arbeids- og velferdsetatens innsats for at flere kommer i arbeid og færre går på stønad. Jeg har bl.a. igangsatt et lovarbeid for å regulere en mer behovstilpasset sykefraværsoppfølging fra Nav.

Jeg har også nylig hatt på høring forslag om tydeligere plikter for både arbeidsgiver og den sykmeldte ved sykefravær. I forslagene tydeliggjøres også lovens intensjon om bruk av gradert sykmelding, i tråd med Riksrevisjonens anbefaling.

Begge disse forslagene følger opp tiltak fra IA-avtalen, som ble inngått med partene i arbeidslivet i fjor vår. IA-samarbeidet er viktig, men vi må gjøre mer. Som en del av Regjeringens plan for Norge har helse- og omsorgsministeren og jeg gått sammen om en satsing på en friskere befolkning og redusert sykefravær. Arbeiderparti-regjeringen ønsker å forsterke samarbeidet mellom arbeid og helse. Vi vurderer hvordan vi bl.a. bedre kan støtte opp om fastlegens arbeid med å vurdere alternativer til sykmelding. Ungdomsløftet og Flere i arbeid er også sentrale satsinger i Regjeringens plan for Norge.

I budsjettet for inneværende år fikk Arbeiderparti-regjeringen flertall for å øke budsjettet til arbeidsrettede tiltak med over 500 mill. kr. Her inngår både arbeidsmarkedstiltak og personell, Jobbsjansen, rekrutteringsprogram til helse- og omsorgssektoren og forsøk som arbeidsrettet ungdomsprogram og Et enklere Nav, som nettopp skal fokusere mer på det man kan gjøre og hvor frisk man er, og mindre på diagnoser og sykdom.

Jeg har også satt ned en ekspertgruppe som skal gjennomgå Nav 20 år etter Nav-reformen. Den skal bl.a. vurdere Navs oppgaver og organisering. I tillegg har jeg satt ned et utvalg som skal se på forenklinger i folketrygdloven for at den skal bli enklere å forstå og mer digitaliseringsvennlig. Sammen med ekspertgruppenes funn og anbefalinger skal dette gi oss et godt og nødvendig grunnlag for å utvikle framtidens arbeids- og velferdsforvaltning med mål om nettopp å få flere i jobb og færre på trygd.

Jeg er enig med Riksrevisjonen i at det er forbedringspotensial, og at det gjenstår mye arbeid. Samtidig vil jeg understreke at vi er i gang, og at vi er på riktig vei. Det jobbes godt i Nav, og hver dag leverer etatens dyktige medarbeidere velferd til hundretusener av nordmenn. Det er dedikerte og engasjerte rådgivere og veiledere som jobber iherdig for å hjelpe folk tilbake i arbeidslivet. Den jobben er veldig viktig, og den må vi bidra til å forsterke. Det er det vi skal bygge videre på til

beste for folk og for Norge. Målet er fortsatt veldig tydelig: Vi trenger flere i arbeid og færre på trygd.

Jeg er også glad for at det er bred enighet, ikke minst etter å ha hørt representanten fra Høyre, som understreker at Høyre er helt enig i det arbeidet regjeringen har satt i gang, selv om vi helt sikkert vil være uenige om både noen virkemidler og veien dit.

Sykefraværet, som jeg var inne på innledningsvis, er en stor bekymring – vi må få sykefraværet ned. Det er positivt at det går i riktig retning, og vi ser nå at sykefraværet har gått ned. Det er også nettopp gjennom arbeidet i IA-avtalen jeg er opptatt av at vi nå skal iverksette tiltak og se på hvordan vi kan både forebygge og få folk raskere tilbake etter et sykefraværsløp. Målet til Arbeiderpartiregjeringen er helt klart: Vi vil ikke redusere sykelønnen, men vi vil redusere sykefraværet.

Presidenten [11:55:15]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:55:21]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes ansvar i forbindelse med Alexander L. Kielland-ulykken (Innst. 156 S (2025–2026), jf. Dokument 3:7 (2025–2026))

Aina Stenersen (FrP) [11:55:59] (ordfører for saken): Alexander L. Kielland-ulykken regnes som den største industriulykken som har skjedd i Norge. Av de 212 personene som var om bord, omkom 123. Plattformen kantret i løpet av 20 minutter. Over 40 år etter setter ulykken fortsatt dype og vonde spor etter seg.

Komiteen viser til at Riksrevisjonens bakgrunn for Dokument 3:7 for 2025–2026 var at et enstemmig storting i juni 2019 ga Riksrevisjonen i oppdrag å undersøke hvordan myndighetene hadde ivaretatt sitt ansvar i forbindelse med Alexander L. Kielland-ulykken. Oppdraget omfattet bl.a. å undersøke myndighetenes ansvar for granskingen av årsakene til ulykken, kartleggingen av ansvarsforholdene og oppfølgingen av de etterlatte og overlevende. Riksrevisjonen rapporterte denne undersøkelsen i Dokument 3:6 for 2020–2021.

Stortinget vedtok 5. juni 2025 at Riksrevisjonen skulle se på saken på nytt på bakgrunn av at det var offentliggjort to nye rapporter. Den ene rapporten er en studie om overlevende og pårørende etter ulykken, fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, NKVTS, i 2024. Den andre var en empirisk undersøkelse av myndighetenes oppfølging av ansvar etter Alexander L. Kielland-ulykken, fra Universitetet i Stavanger i 2025.

Komiteen viser til Riksrevisjonens konklusjoner: Det er ikke ny vesentlig informasjon om myndighetenes ansvar for at ulykken kunne skje. Myndighetene hadde ikke hovedansvaret for ulykken, men det var alvorlige svakheter i hvordan myndighetene ivaretok ansvaret sitt før ulykken. Nye fakta viser at de berørte av Alexander L. Kielland-ulykken har mye helseplager og redusert livskvalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, slutter seg til Riksrevisjonens konklusjon om at det ikke var ny vesentlig informasjon om myndighetenes ansvar for at ulykken kunne skje. Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens øvrige konklusjoner.

Komiteen trekker videre fram NKTVS' resultater og konklusjon:

> «De berørte av Kielland-ulykken strever med uforholdsmessig mye helseplager og lavere livskvalitet, sammenlignet med den generelle befolkningen. Særlig blant de overlevende er det mange som har hatt det vanskelig og som fortsatt strever.
>
> Dette understreker de ekstreme belastningene de ble utsatt for. Samtidig vitner det om svikten de berørte opplevde, ved at de ikke fikk den oppfølgingen som situasjonen krevde.
>
> Det er umulig å presist anslå hva effekten av bedre oppfølging ville vært, men vi mener at det er faglig grunnlag for å si at det kunne ha vært betydningsfullt.»

Komiteen registrerer videre at NKVTS i sin undersøkelse bl.a. konkluderte med at det er kritikkverdig at de pårørende av de omkomne, inkludert barn som brått mistet faren sin, ikke fikk noen oppfølging.

Komiteen viser til at Riksrevisjonen påpeker at bildet som tegnes i denne rapporten, kanskje er enda dystrere enn det Riksrevisjonen baserte seg på i 2021. Undersøkelsen til NKVTS viser at problemene fortsatt består, og at det ikke bare er den psykiske og fysiske helsen, men også ulike aspekter ved de berørtes livskvalitet som er redusert. Mange savnet også hjelp til moren sin etter ulykken, og flere mødre oppga at de ikke klarte å ta vare på barna sine i tiden etter.

Som saksordfører vil jeg også trekke fram boken «Uten pappa» av Åse Kringlebotn, som er en viktig og sterk dokumentarbok fra 2025. I boken er 35 sterke og personlige beretninger fra barn som mistet sin far i Alexander L. Kielland-ulykken, samlet.

Komiteen vil også videre vise til at NKVTS skriver at erfaringene fra Kielland-ulykken har vært viktig for utviklingen av psykososial oppfølging etter kriser og katastrofer i Norge. Det hviler et ansvar på politikere, myndigheter, fagfolk og kommuner for at de som rammes av slike hendelser i dag, ikke skal oppleve å bli sviktet av storsamfunnet på samme måte.

Komiteen viser til at Riksrevisjonen ikke kommer med noen anbefalinger denne gangen. Riksrevisjonen mener at det ikke er hensiktsmessig etter så mange år. Alexander L. Kielland-ulykken førte til svært mange forbedringer i både regelverk, tilsyn og rapportering. Sikkerhetssystemet som ble etablert på norsk sokkel etter ulykken, reduserte risikoen for store, alvorlige ulykker betydelig. Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens anbefalinger.

Komiteen registrerer også at statsråden i sitt svarbrev til Riksrevisjonen vil takke Riksrevisjonen for det grundige arbeidet som er lagt ned. Statsråden skriver videre til Riksrevisjonen at rapporten gir et godt bidrag til forståelsen av ansvarsforholdene knyttet til ulykken og oppfølgingen i etterkant. Komiteen registrerer også at statsråden svarer at det at så mange av de berørte, både overlevende og etterlatte, har helseplager og redusert livskvalitet, er svært beklagelig.

Komiteen vil også takke Riksrevisjonen for et grundig arbeid med Alexander L. Kielland-ulykken og NKVTS for deres bidrag, som en kunnskapsrik aktør som utvikler og bidrar til viktig kunnskap og kompetanse om vold og traumatisk stress. Vi vil takke Universitetet i Stavanger for deres rapport og takke Kielland-nettverket for deres mangeårige arbeid for overlevende og etterlatte etter Alexander L. Kielland-ulykken 27. mars 1980.

Til slutt vil komiteens flertall – Fremskrittspartiet, SV, Senterpartiet, Rødt, MDG og KrF – vise til at alle er enige om myndighetenes medansvar for Kiellandkatastrofen og svikt i oppfølging av overlevende og etterlatte, som har fått vedvarende helseplager og redusert livskvalitet. Stortinget har derfor bedt om unnskyldning og vedtatt en kompensasjon, noe disse medlemmer støtter fullt ut. Disse nevnte medlemmene venter utålmodig på at regjeringen skal følge opp Stortingets vedtak om kompensasjon.

Amalie Gunnufsen (H) [12:03:17]: Alexander L. Kielland-ulykken er og vil forbli et nasjonalt traume. 123 mennesker mistet livet. 89 mennesker overlevde, men for mange har det vært et liv med store belastninger – fysisk, psykisk og sosialt. De som mistet noen de var glad i, har i over flere tiår kjempet for anerkjennelse, rettferdighet og svar. Derfor er det også riktig å bruke tid og ressurser på å søke sannheten om det som skjedde, og hvordan vi kan sørge for at noe lignende aldri skjer igjen. Med denne rapporten har vi nok en gang fått slått fast at myndighetene ikke gjorde en god nok jobb med sikkerheten før ulykken.

For meg er det viktig å understreke at selv om staten ikke hadde hovedansvaret, betyr ikke det at staten ikke kunne og burde gjort mer for å forhindre ulykken. Myndighetene var kjent med svakheter i regelverket og kontrollen med flyttbare innretninger uten at det ble iverksatt nødvendige tiltak.

For alle skadde og etterlatte er det alvorlig at det i etterkant av ulykken ikke ble skapt tilstrekkelig klarhet rundt ansvarsforholdene. Riksrevisjonen bruker sin sterkeste form for kritikk når det understrekes at myndighetene forsømte sitt ansvar da de ikke gjennomførte en fullstendig kartlegging av ansvaret til Stavanger Drilling og Phillips Petroleum etter ulykken. Rapporten fra 2021 slår fast at enkelte svakheter kan ha bidratt til å svekke tilliten til granskingen. Aleksander L. Kielland-ulykken er derfor en veldig trist påminnelse om hvor viktig åpenhet og ansvar er, ikke bare i petroleumspolitikken, men i forvaltningen av tilliten mellom stat og innbyggere

Til slutt: De etterlatte ble ikke godt nok ivaretatt av myndighetene. De overlevende og etterlatte fikk ikke den oppfølgingen de hadde krav på. Sosialdepartementet sørget ikke for tilstrekkelig oppfølging av de etterlatte, selv om man i det medisinske fagmiljøet visste at behovet var stort.

Det er derfor helt forståelig at mange berørte fortsatt opplever manglende tillit til hvordan myndighetene håndterte ulykken. Det er viktig for meg å understreke fra denne talerstolen at også Høyre stiller seg bak budskapet i en flertallsmerknad, og nok en gang ønsker å understreke at det er viktig at Stortinget har bedt om unnskyldning. For alle som mistet livet, for dem som mistet noen de var glad i, og for dem som fikk et helt annet liv enn det de kunne hatt, skylder vi å erkjenne det som sviktet. Vi kan ikke endre historien, men vi har et stort ansvar for å lære av den.

Sverre Myrli (A) [12:06:23]: Den 27. mars 1980 er en dato som har brent seg inn i minnet. Selv gikk jeg i 2. klasse. Det er en av de tidligste nyhetshendelsene jeg husker, med bildene av den kantrede plattformen som lå med fire bein opp ned – fire bein, for ett manglet. Det brente seg fast, og det var sterke inntrykk som rullet over tv-skjermen. Jeg tror det må ha vært noen av de første ekstraordinære nyhetssendingene vi så på NRK. Det var en fryktelig katastrofe, og 123 mennesker omkom.

Saksordføreren har gått grundig gjennom historien for det etterspillet som kom etter Kielland-ulykken. Det er ikke vanskelig å skjønne at det er stort behov for å komme til bunns i Kielland-komplekset. Hvordan kunne dette skje – det som åpenbart ikke burde skjedd? Hvordan kan en unngå at noe slikt skjer igjen? Det har en snakket om i alle disse årene. Saksordføreren gikk som sagt grundig gjennom dette, og jeg skal ikke gjenta det.

Den nåværende rapporten fra Riksrevisjonen, som vi har til behandling, stammer fra Stortingets vedtak 5. juni i fjor. Det var helt riktig av Stortinget å be Riksrevisjonen foreta en gjennomgang, som jo Stortinget kan gjøre. Stortinget bør ikke be Riksrevisjonen om slikt altfor ofte, men i viktige og spesielle saker kan og bør Stortinget gjøre det. Kielland-saken er åpenbart en slik sak.

Jeg vil gjenta, veldig kort og summarisk, det som står i rapporten. Undersøkelsen fra Riksrevisjonen sier at rapporten ikke inneholder ny, vesentlig informasjon om myndighetenes ansvar for at ulykken kunne skje, og at myndighetene ikke hadde hovedansvaret for ulykken, men at det var alvorlige svakheter i hvordan myndighetene ivaretok ansvaret sitt for ulykken, som flere har vært inne på i debatten. Det sies også – svært viktig – at nye fakta i rapporten fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress viser at de berørte har mye helseplager og redusert livskvalitet.

Rapporten fra Riksrevisjonen er nok en gang en påminnelse, nok en gang en vekker til oss. Det som skjedde 27. mars 1980, burde ikke skjedd. Det var en fryktelig katastrofe som rammet kongeriket, som rammet den nye oljenasjonen Norge, men som først og fremst rammet etterlatte, ektefeller, foreldre, venner, osv.

Til slutt: Jeg skjønner at det er stor interesse for – og kanskje behov for, vil jeg legge til – å diskutere en kompensasjonsordning for Kielland-ofrene. Det er absolutt interessant å diskutere. Jeg vil bare understreke at det ikke har vært en del av Riksrevisjonens oppdrag. Riksrevisjonen har ikke gått inn på spørsmålet om kompensasjon. Det er et politisk spørsmål som selvsagt tilligger Stortinget å håndtere videre.

Lars Haltbrekken (SV) [12:10:17]: Selv husker jeg også godt de dagene i mars 1980 da den alvorlige ulykken inntraff. Årene etter har vært svært tunge for de etterlatte. Selv om Riksrevisjonen slår fast at myndighetene ikke kan bære hovedansvaret for ulykken, er det ikke noen tvil om at myndighetene kunne ha gjort mer for å forhindre denne ulykken.

Jeg hører representanter si i dag at vi må lære av det som har skjedd. Det er vi selvfølgelig enig i. Vi ser fortsatt i dag at myndighetene har en for dårlig behandling av dem som har stått på i oljebransjen, f.eks. oljepionerene. Vi ser også at myndighetene har vært for dårlige når det gjelder å følge opp krav til sikkerheten for våre ansatte i oljebransjen. Det er nok å nevne de gjentatte skandalene knyttet til Equinors anlegg på Melkøya i Finnmark, hvor det mange ganger de siste årene har vært veldig alvorlige hendelser knyttet til virksomheten, og hvor det er behov for at myndighetene agerer overfor et oljeselskap som for det aller meste er statseid.

Fra SVs side er vi, i likhet med Rødt og MDG, skuffet over at Riksrevisjonen ikke tar inn over seg funnene i Universitetet i Stavangers rapport om Kielland-ulykken som kom i fjor, og som viser at nasjonale interesser overskygget behovet for sannhet og rettferdighet for ofrene. Rapporten ga ny dokumentasjon på myndighetenes medansvar og svikt i granskingen, men Riksrevisjonen avfeier dette som «ikke vesentlig ny informasjon». Dette svekker tilliten til myndighetenes håndtering av katastrofen mange år etterpå.

Vi er glade for at det er et flertall i komiteen som er utålmodige på den oppfølgingen vi forventer at regjeringen raskt kommer med knyttet til kompensasjon til de etterlatte, som Stortinget vedtok i fjor.

Geir Pollestad (Sp) [12:14:05]: Kielland-ulykka var sjølvsagt grufull for dei som vart ramma og for deira pårørande. Eg hugsar ikkje sjølv ulykka, men eg hugsar godt tida etter ulykka. Det var ein heil region som hadde gått frå håp, framgang og optimisme, til meir skrekk og frykt. Difor må me ta denne saka på største alvor, sjølv så lang tid i etterkant. 123 menneske mista livet. Familiar, lokalsamfunn og nasjonen vart ramma, og det har vore tiår med manglande svar, manglande ansvar og manglande oppfølging. Det er eit alvor som nokre har måtta bera byrda av.

Når det gjeld konklusjonane til Riksrevisjonen, er dei tydelege, men Senterpartiet vil òg forhalda seg til undersøkinga til Universitetet i Stavanger frå 2025, som slår fast at styresmaktene hadde eit stort ansvar for at ulykka kunne skje, og at etterforskinga i ettertid ikkje var god nok. Det er jo spørsmål oppi dette ein ikkje har fått gode nok svar på. Korleis kunne ein bruka denne plattforma som ei bustadplattform, noko ho aldri var godkjent som? Kvifor vart ikkje avgjerda til Riksadvokaten – i brev av 19. mars 1982 til Statsadvokaten i Rogaland, om at ingen kunne stillast til ansvar for ulykka – teke opp til ei ny vurdering i ettertid? Det er spørsmål som ligg der.

For Senterpartiet er det no viktig at me for det fyrste raskt må sørgja for rettferd for dei etterlatne og dei som overlevde. Det må koma på plass ei ordning som den Stortinget har sagt at me skal ha på plass. Det handlar om respekt, om rettferd og om å retta opp i ein urett som har vart for lenge.

For det andre: Sjølvsagt har ulykka gjeve oss mykje læring og beredskap, men det er òg ei påminning om at den innsatsen folk gjennom alle desse åra har gjort for å sørgja for rikdomen i Noreg ved å utnytta olje- og gassressursen vår, ikkje har vore utan risiko. Dei har gjort ein viktig jobb for landet, så denne saka har mykje større utbreiing enn til dei som vart direkte ramma av ulykka. Det må me ta med oss. Etterspelet etter Alexander

L. Kielland-ulykka er eit godt eksempel på kor viktig openheit er for å sikra tillit mellom folk og styresmakter.

Senterpartiet meiner at Stortinget no må sørgja for at ein følgjer opp rapporten og tilrådingane til Riksrevisjonen på ein grundig og forpliktande måte. Me må sikra at staten tek ansvar, ikkje berre i ord, men i handling, og difor forventar me at regjeringa leverer på vedtaket i Stortinget om ein særskild kompensasjon til dei som er råka av ulykka. Alexander Kielland-ulykka skal ikkje og vil ikkje verta gløymd. Me må sørgja for å ta med oss lærdomen frå dette for at ei slik ulykke aldri skal skje igjen.

Mímir Kristjánsson (R) [12:18:26]: Jeg ble født seks år etter Alexander L. Kielland-ulykken, så jeg husker absolutt ingenting av det, men jeg har jo rukket å bli nesten 40 år uten at vi har løst problemene etter den ulykken. Staten har ikke tatt på seg det ansvaret den uomtvistelig har hatt for havariet som ble en katastrofe som kostet 123 mennesker livet, og som ødela livet til mange flere som var igjen, både overlevende og de etterlatte på land. Den har heller ikke tatt på seg ansvaret for at man ikke gransket det på en ordentlig måte og kom til bunns i ansvarsforholdene med én gang, eller for at man ikke tok vare på ofrene, de etterlatte og de overlevende på en ordentlig måte etterpå.

I en ikonisk tv-sending dagen etter Kielland-ulykken sa Hans Wilhelm Steinfeld i NRK: I dag er værforholdene bedre, havet ligger som et speil. Det som om Nordsjøen angrer på det den har gjort.

Om havet angret, tok det ganske lang tid før staten var i stand til å angre og ta ansvar for det den hadde gjort, for de dispensasjonene den hadde gitt, og for at den ikke hadde fulgt opp sitt eget regelverk og fulgt opp sine egne kontroller. I stedet har man gjennom mange tiår først prøvd å dysse ned denne saken og løpe fra ansvaret, og så kjempet en kamp mot å gi kompensasjon til de overlevende og etterlatte etter ulykken.

Det Riksrevisjonen kommer fram til i sin rapport, er ingen overraskelse, og det bør ikke være det for noen av oss som sitter her i denne salen. Vi har i mange år visst, fra Riksrevisjonens forrige arbeid, at staten hadde et medansvar for norgeshistoriens største industriulykke, der 123 mennesker mistet livet. Det har vi vært så klar over her inne at alle partiene har signert en unnskyldning til de etterlatte og de overlevende. Likevel ble saken altså sendt tilbake til Riksrevisjonen for at de skulle ta en runde til. De kom tilbake og sa det man har visst hele tiden: Staten er medansvarlig for denne ulykken. Staten må ta ansvar for at det gikk galt, og staten må ta ansvar for at den ikke har fulgt ulykken opp skikkelig i ettertid. Det er jeg glad for at vi får stadfestet enda en gang, men da er det i alle fall om å gjøre å få satt i verk det et flertall på Stortinget har vedtatt, nemlig at de overlevende og etterlatte etter Kielland-ulykken må få en kompensasjon for den uretten staten begikk mot dem for over 45 år siden.

Dette handler først og fremst om de overlevende og etterlatte etter ulykken, men det handler faktisk om mange andre ting også. Det handler om alle de hundretusenvis av menneskene som har jobbet og som jobber i og rundt oljeindustrien, eller på andre måter på havet, for Norge – at de skal føle seg trygge, og at de skal føle at hvis noe går galt i det som alltid vil være risikofylte og farlige jobber, så skal staten ta ansvar for sikkerheten og rydde opp etter seg etterpå hvis den gjør noe feil.

Det handler også, som representanten Pollestad var inne på, om tilliten til myndighetene.

Hvis det danner seg et inntrykk – og det inntrykket kanskje til og med bunner i sannheten – av at staten Norge aldri gjør opp for sine egne feil, og at en bruker 40 år på å beklage og så kanskje 10 år til på å betale erstatning, kan jo det ødelegge tilliten til hele staten og til myndighetene. Det er dette som skjer gang på gang. Det var det som skjedde først med krigsseilerne, så med nordsjødykkerne, så med oljepionerene og så med ofrene etter Kielland-ulykken. Dette er gjennomgående i måten staten behandler ansvaret den har for å ha satt folks liv og helse i fare i arbeidslivet.

Jeg finner det merkelig at den siste merknaden i denne innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen rett og slett ikke er enstemmig. Jeg finner det merkelig at det ikke var mulig for også Høyre og Arbeiderpartiet å være enig i at Stortingets vedtak om å gi kompensasjon burde settes ut i livet, og at man ser fram til det. Jeg finner det merkelig at man fortsatt har en eller annen slags omkampkultur knyttet til det, når alle partiene her inne har bedt om unnskyldning, når Riksrevisjonen har sagt at staten har et medansvar for at 123 mennesker mistet livet, når et flertall har vedtatt at det skal komme en kompensasjonsordning, og når man faktisk til og med i høst vedtok på nytt i denne sal at farten i å etablere den kompensasjonsordningen måtte opp.

Det er mange her inne i mange partier – inkludert Rødt – som har kjempet sammen med de overlevende og etterlatte for at de skal få den kompensasjonen. Det handler selvfølgelig om penger, men det handler også om rettferdighet. Nordsjødykkerne fikk en kompensasjon på 65 G. Det er helt rimelig at disse livene skal behandles likt.

Hvis staten ikke er i stand til å gi kompensasjoner og etablere sånne ordninger, oppleves det heller ikke som at saken er ferdig. Da vil vi ikke bare stå her det året jeg fyller 40 år; da vil vi jo stå her også når jeg fyller 50, 60, 70 og 80 år, for denne saken blir ikke glemt, og den blir ikke borte. Før vi har ordnet opp i denne saken, vil de som

har vært berørt, og familiene deres, kjempe videre for å få saken lukket, som er det fremste målet de overlevende og etterlatte har, men det krever altså at man får på plass den kompensasjonsordningen Stortinget har vedtatt, og at man gjør det så fort man overhodet kan. I likhet med flertallet her inne ser vi fram til at det skal skje ved første mulighet.

Jonas Andersen Sayed (KrF) [12:24:27]: Dagen da ulykken med Kielland-plattformen skjedde, står igjen som den mørkeste i norsk industrihistorie. 123 liv gikk tapt. Det er over fire tiår siden, men smerten og savnet lever videre – i familier, i lokalsamfunn og i vår historie.

Denne tragedien handler ikke bare om en tragisk ulykke. Den handler også om svikt. Boligplattformen var aldri godkjent. Det var mange feil og mangler under driften. Dører sto åpne, og det ble gitt dispensasjoner som aldri burde vært gitt.

Det er klart at staten har og hadde et ansvar. Ikke minst har staten et ansvar for at oppfølgingen av ulykken ble så dårlig som den ble, både når det gjaldt å granske og komme til bunns i de faktiske årsaksforholdene, og når det gjaldt å ta vare på dem som ble sittende igjen – de overlevende og etterlatte. Historiene er mange og vonde. Unger som mistet pappaen sin, fikk ingen oppfølging. Mødre som ikke klarte å ta vare på ungene sine, fikk ingen hjelp. Det tok over 40 år før Stortinget kom med en samlet unnskyldning, men en unnskyldning alene reparerer ikke den tilliten som har blitt brutt.

Stortinget vedtok 5. juni i fjor at det skal etableres en særskilt kompensasjonsordning for de overlevende og etterlatte. Det var rett og nødvendig. Vi visste allerede da nok om at staten hadde et ansvar, så denne strafferunden med Riksrevisjonen var i så måte unødvendig og endrer ikke på det faktum.

Når det gjelder saken vi har til behandling i dag, stiller jeg meg i all hovedsak bak innledningen til saksordføreren. Det som haster nå, er å få satt punktum. KrF forventer at regjeringen leverer på det vedtaket Stortinget fattet i juni, og også i trontaledebatten i oktober, om at regjeringen skal legge fram et forslag til kompensasjonsordning for ofre og etterlatte etter Kielland-ulykken denne våren.

Statsråd Terje Aasland [12:26:42]: Aller først: Tusen takk til komiteen og saksordføreren for en grundig redegjørelse omkring en veldig alvorlig sak.

Alexander L. Kielland-ulykken er, som flere har nevnt, den største ulykken i norsk industrihistorie. Nå som vi igjen nærmer oss årsdagen for ulykken, 27. mars, går selvfølgelig tankene til de overlevende og etterlatte, som fortsatt lever med de konsekvensene ulykken hadde.

Jeg vil takke Riksrevisjonen for det grundige arbeidet som er lagt ned i deres nye gjennomgang. Jeg mener det var riktig av Stortinget den gang å be Riksrevisjonen om å gjennomgå de rapportene som forelå, og Riksrevisjonens gjennomganger gir et godt bidrag til forståelsen av ansvarsforhold knyttet til ulykken og oppfølgingen i etterkant. Rapporten fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress har særlig bidratt til å kaste lys over sammenhengen mellom ulykken og de langvarige helseplagene som rammer de berørte, overlevende og etterlatte.

Når det gjelder rapporten fra Universitetet i Stavanger, konkluderer Riksrevisjonen med at de ikke har funnet ny, vesentlig informasjon om myndighetenes ansvar for at ulykken kunne skje, verken i den empiriske undersøkelsen til Universitetet i Stavanger eller i arkivmaterialet undersøkelsen bygger på. Det tar jeg til etterretning.

Dette er en sak som er viktig når en tenker på læringspunktene – oppfølgingen av læringspunktene – som ligger der. Jeg mener at sånn sett er mye bra gjort, men det gjenstår helt sikkert også oppgaver.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:28:40]: Jeg vil innledningsvis også takke saksordføreren for en meget god redegjørelse. Som det er blitt sagt av flere: Dette er den største ulykken i norsk industrihistorie, en enorm tragedie med forferdelige menneskelige konsekvenser. Vi kan bare forestille oss de scenene som utspant seg på denne plattformen, og ikke minst følgene etterpå for både pårørende og etterlatte – de som ikke fikk sine kjære hjem.

Som denne saken også viser, har nye fakta fått godt fram at de berørte av denne forferdelige ulykken har helseplager og redusert livskvalitet. At så mange av de berørte, både overlevende og etterlatte, har helseplager og redusert livskvalitet, noe som er godt dokumentert, er svært alvorlig. Det er ingen tvil om at de etterlatte skulle fått bedre hjelp og oppfølging i etterkant av ulykken. Det understøttes også med den nye undersøkelsen fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, NKVTS.

I 1980 var kunnskapen om traumebehandling og oppfølging av overlevende og etterlatte begrenset. Heldigvis, får vi si, har mye skjedd med hensyn til oppfølging av berørte etter kriser og katastrofer i årene etter denne ulykken, slik Riksrevisjonen også påpeker. Kommunene er nå pålagt å ha planer for psykososial oppfølging etter større alvorlige hendelser som skjer innenfor kommunen. Ansvaret for psykososial oppfølging og beredskap er også tydeliggjort i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. Helsedirektoratet har gitt ut en veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og

katastrofer. I denne veilederen understrekes bl.a. behovet for tidlig, proaktiv hjelp.

Kompetanse er en annen viktig faktor som har bidratt til et mer robust system. NKVTS og de regionale ressurssentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, RVTS, har gitt oss mer forskningsbasert kunnskap og kompetanseheving ut mot tjenestene.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke Kiellandnettverket for den jobben de har gjort, som har vært uvurderlig, for å støtte overlevende og etterlatte.

Det er viktig for regjeringen å støtte kommunene i arbeidet med psykososial beredskap og oppfølging. Fra og med statsbudsjettet for 2023 er det derfor årlig bevilget 5 mill. kr til at RVTS-ene kan gi nødvendig tjenestestøtte til kommuner ved uforutsette og akutte kriser, ulykker og katastrofer.

Denne regjeringen har også lagt fram en tiårig opptrappingsplan for psykisk helse. Planen omfatter hele befolkningen og hele bredden i det psykiske helsearbeidet, fra forebygging og helsefremming til hjelp, behandling og oppfølging, både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Denne planen styrker feltet med 3 mrd. kr over ti år.

Ove Trellevik (H) [12:31:39]: Eg tek ordet for ei oppklaring. Det var representanten frå Raudt som i innlegget sitt gjorde meg merksam på at Høgre, og for så vidt òg Arbeidarpartiet, ikkje var med i det siste avsnittet i merknadene. Det er rett og slett berre ein feil. Høgre stilte seg bak unnskyldninga som er gjeven frå Stortinget, og me har òg stilt oss bak at det skal verta gjeve ein kompensasjon til offera. Etter det eg forstår, var òg Arbeidarpartiet der at dei støtta både ei unnskyldning og at det skulle verta gjeve ein kompensasjon. Slik sett kunne det vore ein komitémerknad.

Geir Pollestad (Sp) [12:32:30]: Sjølv om det ikkje er ein del av den rapporten me behandlar i dag, har eg lyst til å utfordra energiministeren til å teikna seg til eit kort innlegg for å oppklara ei sak eg trur veldig mange lurer litt på, nemleg: Kva er status for arbeidet med kompensasjonsordning, og når kan Stortinget forventa å få det lagt føre seg? Det meiner eg er veldig vesentleg, så kunne ein representant for regjeringa ha avklart det før debatten er slutt? Eg skal ikkje snakka lenger enn eg må, slik at dei skal få lov til å teikna seg.

Aina Stenersen (FrP) [12:33:33]: Tusen takk for en veldig god debatt her i salen, og takk også for gode innlegg fra ministrene.

Det som fikk meg til å ta ordet, var representanten fra Høyre som meldte at Ap og Høyre tilsluttet seg merknaden. Det er jeg veldig glad for, så jeg takker for det. Vi har jo hatt disse merknadene i ca. fire runder, så det er veldig fint at vi her i salen får tilslutning til denne.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:34:26] (komiteens leder): Det er ingen som er i tvil om alvoret og historikken i denne saken, som går lang tid tilbake, og som ikke har fått den rettferdige behandlingen den burde hatt. Jeg føler ikke noe behov for å fylle ut det jeg mener saksordføreren på glimrende vis har gjort rede for. Jeg vil egentlig bare påpeke at det er litt spesielt at Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har en egen merknad hvor de i realiteten kritiserer Riksrevisjonen for deres arbeid. Det er for så vidt grunn til å merke seg at man velger å gjøre det, men jeg oppfatter at det overhodet ikke treffer blink. Jeg oppfatter at det arbeidet Riksrevisjonen har gjort, holder god kvalitet, og det er ingen grunn til å trekke det i tvil, sånn som denne merknaden, den nest siste merknaden på side 10, gir inntrykk av.

Statsråd Terje Aasland [12:35:48]: Når jeg blir direkte oppfordret av representanten Pollestad til å si noe om hvor regjeringens arbeid med denne kompensasjonsordningen ligger, skal jeg prøve å gi et forholdsvis tydelig svar på det.

Regjeringen har i oppfølgingen av Stortingets vedtak ferdigstilt de delene av arbeidet som er mulig å ferdigstille, innen mars. Det har vi gjort i tråd med Stortingets vedtak, og det er en kompensasjonsordning vi mener er riktig, i form av en egen særlov, på samme måte som for oljepionerene. Dette er et arbeid som har krevd – og krever – juridiske og administrative, men også budsjettmessige, avklaringer. Regjeringen vil derfor i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett omtale hvordan en slik kompensasjonsordning kan innrettes, og anslag på kostnader, slik at Stortinget har anledning til å prioritere dette i budsjettbehandlingen. Et forslag til særlov vil da umiddelbart bli sendt på høring, etter at Stortinget har avsatt penger til kompensasjonsordning.

Presidenten [12:36:53]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:37:00]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024–2025 (Innst. 125 S (2025–2026), jf. Meld. St. 4 (2025–2026))

Presidenten [12:37:15]: Etter ønske frå komiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil åtte replikkar med svar etter innlegg frå medlemer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:37:56] (komiteens leder og ordfører for saken): Dette er en viktig oppfølging fra Stortinget for å ha kontroll med og oversikt over at de vedtak som fattes i denne sal, reelt blir fulgt opp av regjeringen. Det er ikke valgfag for regjeringen hvorvidt de skal gjennomføre Stortingets anmodnings- og utredningsvedtak; det kan altså ha konsekvenser for regjeringen dersom man ikke følger opp Stortingets anmodnings- og utredningsvedtak.

Derfor er det grunn til bekymring når vi ser en utvikling som er vanskelig å forstå på annen måte enn at regjeringen ligger etter i å gjennomføre de vedtak Stortinget har fattet. Det begynner å bli mange, og det begynner også å bli sånn at en del av dem strekker seg svært langt tilbake i tid. Det er på ingen måte en heldig utvikling.

Man kan legge til at Stortinget er ganske flinke til å gjøre vedtak, så det er ganske omfattende, og det kan det jo være veldig mange gode grunner til. Det er også sånn, i hvert fall i denne perioden, at Stortinget forholder seg til en mindretallsregjering, og da vil det nødvendigvis bli flere vedtak som går mot regjeringens vilje. Ikke desto mindre må regjeringen følge opp også disse flertallsvedtakene.

Fra komiteens side tror jeg det er viktig å understreke alvoret med å følge opp disse vedtakene, og at presisjonen kanskje bør være bedre. Jeg har derfor et ønske om å ta initiativ til at vi for fremtiden bør ha bedre oppfølging av de anmodnings- og utredningsvedtakene Stortinget fatter, gjerne et system som formelt inkluderer fagkomiteene i langt større grad. Det er en diskusjon jeg tenker vi bør ta med presidentskapet – for å sørge for at man får den formelle behandlingen av disse vedtakene som de fortjener. Det stiller også krav til Stortinget selv at når man fatter vedtak, må man være tydelig, og det må være målbart. Man må også kunne sette et tidspunkt eller en sluttstrek for når man kan anse det fulgt opp, og når det ikke er det. Vi skal komme tilbake til det, men med det antallet det er snakk om i dag, er det i hvert fall grunn til å stille spørsmål ved om vi i tilstrekkelig grad har god nok oppfølging av vedtakene.

Jeg vil også informere om at regjeringen i Prop. 1 S foreslo å oppheve flere anmodningsvedtak. Likevel ble altså fire av disse vedtakene ikke opphevet av Stortinget. Det gjelder vedtakene 619 for 2024–2025, 807 for 2024–2025, 147 for 2023–2024 og endelig 1 200 for 2020–2021. Disse er altså ikke omtalt i innstillingen. I og med at Stortinget gikk imot regjeringens forslag, forutsettes det at regjeringen fortsetter sin rapportering også på disse vedtakene.

Geir Pollestad (Sp) [12:42:17]: Eg har nokre gongar opp gjennom livet prøvd å lesa Prosessen av Kafka. Det har kvar einaste gong gått gale og fått meg til å føla meg litt forvirra, dum, litt enkel og usikker. Det er litt den same følelsen eg får når eg prøver å forstå måten Stortinget følgjer opp oppmodingsvedtak på. For korleis var det no med dette forholdet mellom oppmodingsvedtaka i statsbudsjettet og i Meld. St. 4? Korleis var det no med innstillinga til regjeringa, innstillinga til fagkomiteane og innstillinga til kontrollkomiteen i dette? Det er mogleg å verta litt forvirra, dum, litt enkel og usikker òg av å prøva å forstå det.

Eg meiner at innstillinga her viser at regjeringa har hatt for lite respekt for oppmodingsvedtaka, for det er ei rekkje vedtak ein har føreslått å avslutta rapporteringa på, der Stortinget no seier nei, rapporteringa kan ikkje avsluttast. Det som er viktig å seia, er at viss regjeringa er ueinig i eit vedtak, kan regjeringa føreslå å oppheva vedtaket. Eg meiner det er betydeleg ryddigare enn å seia at vedtaket er gjennomført og difor kan leggjast vekk.

Det er òg nokre forslag i innstillinga og i komiteen som ikkje har eit fleirtal bak seg, men der det mindretalet som har gjeve uttrykk for ei meining i innstillinga, har eit fleirtal i stortingssalen. Eg forventar at regjeringa òg tek omsyn til det når ein ser på om rapporteringa kan avsluttast eller ikkje. Det må jo vera stortingsfleirtalet som er det avgjerande. Det er vel sånn at Høgre, FrP, Senterpartiet og KrF – nokre vil seia ein draumeallianse, det meiner ikkje eg – er ein allianse som har fleirtal i Stortinget, men ikkje i kontrollkomiteen. Det må ein ta omsyn til.

Det kan nok òg vera – og eg veit ikkje om det er upassande – at Stortinget skal snu oss litt rundt og sjå litt på oss sjølve òg. Me fattar mange vedtak. Det er vedtak som minner meir om julekort enn politiske vedtak, så eg tenkjer at det er viktig at òg Stortinget og me i denne salen er opptekne av at vedtaka me fattar, er klare og tydelege. Det kan vera at mengda òg kunne vore noko mindre, utan at det gjekk ut over den politiske viljen som ligg bak oss.

Det er eit problem at engasjementet for å gjera vedtak er større enn engasjementet for at vedtaka faktisk vert følgde opp. Hensikta med å gjera vedtak er jo at me ønskjer å påverka samfunnet, og då krev me at regjeringa følgjer opp det, men me som storting må òg følgja opp kontrollen med om vedtaka vert følgde opp vidare. Dermed vil eg gje full støtte til komitéleiarens ønske om å finna ein betre måte å gjera dette på i framtida, sånn at

me ikkje får ein Kafka-følelse når me sit og behandlar desse vedtaka.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:46:21]: Antallet anmodningsvedtak de senere årene har vært på et høyt nivå. Regjeringen følger opp de vedtakene Stortinget fatter, og så registrerer vi også at det er en diskusjon om bruken av anmodningsvedtakene. Jeg vil presisere at et stort antall vedtak i seg selv kan begrense mulighetene for en grundig oppfølging av den enkelte saken.

Det bør absolutt være et felles mål for Stortinget og regjeringen at mengden utestående vedtak over tid reduseres. I tilbakemeldingen i Prop. 1 S for 2025–2026 anser departementene at det samlet sett er 424 utestående vedtak der rapporteringen ikke kan avsluttes. Det er på om lag samme nivå som i fjor.

Jeg registrerer også at kontroll- og konstitusjonskomiteen i all hovedsak er enig i regjeringens vurdering av hvilke tiltak rapporteringen kan avsluttes på, men at komiteen ønsker at det skal rapporteres videre på om lag 65 punkter. Regjeringen vil naturligvis følge opp disse og rapportere videre.

Presidenten [12:47:36]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Med det er òg dagens kart ferdig debattert. Stortinget tek då pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen blir det votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingane kl. 12.48.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Morten Stordalen

Votering

Presidenten [15:05:13]: Vi starter da voteringen med gjenstående saker fra Stortingets møte torsdag 12. mars.

Votering i sak nr. 8, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mahmoud Farahmand, Henrik Gottfries Kierulf, Anna Molberg og Tone Wilhelmsen Trøen om økt maksstraff for voldtekt og utvidet unntak fra foreldelsesfrist (Innst. 146 L (2025–2026), jf. Dokument 8:16 L (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i straffeloven

I

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 91 første ledd skal lyde:

Straffansvaret for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten, krigsforbrytelser og terrorhandlinger foreldes ikke dersom handlingene kan straffes med fengsel i 15 år eller mer. Straffansvaret for fullbyrdede overtredelser av §§ *275, 291 andre ledd, 293, 299* og 302 foreldes ikke. Straffansvaret for overtredelser av §§ 175, 175 b og 355 a foreldes heller ikke såfremt en dødsfølge inngår i vurderingen av om lovbruddet er grovt.

§ 293 skal lyde:

§ 293 *Grov voldtekt*

Grov overtredelse av § 291 andre ledd straffes med fengsel *inntil 21 år*. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om den er begått av flere i fellesskap, *om den er begått* på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte, *eller om den fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på kropp eller helse*.

§ 294 skal lyde:

§ 294 *Grovt uaktsom voldtekt*

Grovt uaktsom overtredelse av § 291 andre ledd straffes med fengsel *inntil 6 år*. Foreligger omstendigheter som nevnt i § 293, er straffen fengsel *inntil 10 år*.

II

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Det voteres over I, § 91 første ledd.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 64 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.47)

Presidenten: Det voteres over resten av I.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at 53 representanter hadde stemt mot komiteens innstilling og 50 representanter hadde stemt for.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.14)

Per-Willy Amundsen (FrP) (fra salen): Det er to for mange i salen.

Presidenten: Er det noen som har stemt feil, slik at vi må stemme om igjen?

Solveig Vestenfor (A) (fra salen): Unnskyld! Vi er for mange – det er to for mange fra Arbeiderpartiet.

Presidenten: Da sender Arbeiderpartiet ut to, og så tar vi voteringen om igjen.

Presidenten vil minne representantene om at det er skarpe voteringer i dag, så det er viktig at vi nå er riktig antall.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 52 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.56)

Presidenten: Det voteres over II.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 63 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.17)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 63 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.39)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan, Erlend Wiborg, Simen Velle, Per-Willy Amundsen, Kristoffer Sivertsen og Silje Hjemdal om endring i alkoholloven for å gi kommunene utvidet adgang til å innvilge midlertidige unntak fra skjenketidene (Innst. 155 L (2025–2026), jf. Dokument 8:67 L (2025–2026))

Presidenten: Under debatten har Kristian August Eilertsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. gjøres følgende endringer:

§ 44 sjette ledd skal lyde:

Når Norge deltar i internasjonale idrettsmesterskap på øverste nivå og mesterskapet avvikles med betydelig tidsforskjell i forhold til norsk tid, kan kommunestyret etter søknad fravike den fastsatte skjenketiden. Skjenketiden kan utvides til mellom kl. 03.00 og kl. 06.00. Det er et vilkår at skjenkestedet gjennomfører og håndterer skjenkingen på en forsvarlig måte.

Nåværende sjette, sjuende og åttende ledd blir sjuende, åttende og nytt niende ledd.

II

Loven trer i kraft 1. juni 2026.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:67 L (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan, Erlend Wiborg, Simen Velle, Per-Willy Amundsen, Kristoffer Sivertsen og Silje Hjemdal om endring i alkoholloven for å gi kommunene utvidet adgang til å innvilge midlertidige unntak fra skjenketidene – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen vedtatt med 49 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.47)

Votering i sak nr. 10, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Bård Hoksrud, Anne

Grethe Hauan og Kristoffer Sivertsen om å sikre pasienter med ALS en reell tilgang til ordningen med godkjenningsfritak for legemidler i tidlig fase (Innst. 159 S (2025–2026), jf. Dokument 8:86 S (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen nedsette en hurtigarbeidende ekspertgruppe med kompetanse på blant annet helserett, medisinsk etikk, legemidler, klinisk utprøving, helseforskning og pasientperspektiv, som skal utrede hvordan tidlig tilgang til legemidler kan tilgjengeliggjøres for pasienter med alvorlig sykdom med kort forventet levetid og uten behandlingsmuligheter.

Ekspertgruppen skal:

– Vurdere og foreslå endringer i dagens ordning med godkjenningsfritak for legemidler, også i tidlig fase, som imøtekommer behovet for at muligheten for godkjenning også er til stede selv om det ikke foreligger godkjenning i noe annet land.
– Vurdere etiske og juridiske implikasjoner ved å benytte ordningen med godkjenningsfritak for legemidler, også i tidlig fase, før det foreligger godkjenning i andre land, der det vurderes som faglig forsvarlig av helseforvaltningen etter anbefaling fra behandlende lege.
– Foreslå eventuelle endringer i forvaltningspraksisen som bidrar til at nye legemidler som har manglende dokumentasjon i tidlig fase, ikke vil være til hinder for vurdering i ordningen med godkjenningsfritak. En slik eventuell endring skal forutsette at pasienten har en dødelig sykdom uten tilgjengelige behandlingsalternativer, at det er vurdert som faglig forsvarlig av helseforvaltningen etter anbefaling fra behandlende lege, og at pasienten har gitt informert samtykke.

Gruppen skal levere tiltak og eventuelle forslag til regelverksendringer til Helse- og omsorgsdepartementet innen fem måneder.

II

Stortinget ber regjeringen i påvente av at ekspertgruppen kommer med sin rapport, sørge for at pasienter med ALS og andre alvorlige og dødelige sykdommer gis reell mulighet til å benytte ordningen med godkjenningsfritak for legemidler i tidlig fase, etter en individuell vurdering, når dette blir vurdert som faglig forsvarlig av helseforvaltningen etter anbefaling fra behandlende lege. Manglende dokumentasjon i tidlig fase av godkjenningsprosessen skal i seg selv ikke være til hinder for vurdering i ordningen med godkjenningsfritak. Dersom dette krever lovendring, ber Stortinget regjeringen komme tilbake så snart som mulig.

III

Stortinget ber regjeringen sikre at legemiddelforskriften § 2-5 åttende ledd praktiseres i samsvar med ordlyden, slik at både fastleger og spesialister kan søke om godkjenningsfritak.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Sak nr. 11 var interpellasjon.

Vi går da til votering over sakene fra Stortingets møte fredag 13. mars.

Votering i sak nr. 1, debattert 13. mars 2026

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Tage Pettersen, Henrik Gottfries Kierulf og Anne Kristine Linnestad om en ny nasjonal boligsosial strategi (Innst. 145 S (2025–2026), jf. Dokument 8:23 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten har Anne Lise Gjerstad Fredlund satt fram et forslag på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en ny nasjonal boligsosial strategi innen utgangen av 2026.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:23 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Tage Pettersen, Henrik Gottfries Kierulf og Anne Kristine Linnestad om en ny nasjonal boligsosial strategi – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 61 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.13)

Presidenten: Sak nr. 2 var interpellasjon.

Votering i sak nr. 3, debattert 13. mars 2026

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Erna Solberg, Haagen Poppe, Kari Sofie Bjørnsen, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv (Innst. 144 S (2025–2026), jf. Dokument 8:24 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Solveig Vestenfor på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 4 og 5, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 6 og 7, fra Hanne Beate Stenvaag på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 8, fra Julie E. Stuestøl på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen, ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, sørge for at norske interesser ivaretas på en best mulig måte, og at implementeringen gjøres på en måte som er best mulig tilpasset norske forhold.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Høyre og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble vedtatt med 53 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.11)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen gjøre en grundig vurdering av miljøkonsekvensene av en endret definisjon av tettbebyggelse. Vurderingen skal omtale konsekvenser for vannmiljø, arealbruk, materialbruk, klimagassutslipp og andre relevante miljøeffekter, og den skal være kjent før Stortinget tar stilling til revidert avløpsdirektiv.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.42)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 6 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sikre bedre regional koordinering av investeringer i avløpsrensing med mål om at investeringer i renseanlegg skjer med høyest mulig miljøstandard og lavest mulig samlet miljøfotavtrykk.»

Forslag nr. 7 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen utrede en støtteordning for investeringer i avløpsrensing som skal være utløsende for bruk av teknologi som gir særlig god miljøeffekt og bidrar til å teste ut nye løsninger for effektiv rensing og høy grad av resirkulering av avfall fra avløpssektoren.»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.03)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 5, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 4 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sikre at Norge benytter det nasjonale handlingsrommet ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, slik at norske forhold ivaretas på en samfunnsøkonomisk forsvarlig måte, og at definisjonen av tettbebyggelse oppdateres i tråd med direktivets formål og veiledende kriterier, med særlig vekt på faktisk forurensningsbelastning.»

Forslag nr. 5 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen legge til rette for en oppdatert beregningsmetode for bebyggelse som reflekterer faktisk forurensningsbelastning, og som er egnet for både små og store tettbebyggelser, slik at implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv blir mest mulig treffsikker og kostnadseffektiv.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslagene.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble vedtatt med 53 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.27)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at norske miljøforhold, topografi og samfunnsøkonomiske realiteter hensyntas og legges til grunn ved utarbeidelsen av kost-/nyttevurderinger når EUs reviderte avløpsdirektiv implementeres i Norge.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at beregningen av personekvivalenter (pe) ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv skjer på en måte som er praktisk, forståelig og tilpasset norske forhold.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslagene.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt med 59 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen utrede hva innføringen av EUs reviderte avløpsdirektiv vil koste, og utarbeide en oversikt over CO_2-utslipp som vil komme på grunn av byggingen av nye anlegg m.m., energibruk ved en innføring og hvilke distriktskonsekvenser direktivet vil føre til.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.13)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen legge fram analyser over hva innføringen av EUs reviderte avløpsdirektiv vil koste samlet, og for den enkelte kommune og den enkelte husstand som vil få høyere avgifter.

III

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre overfor EU at Norge har til hensikt å benytte reservasjonsretten i artikkel 102 i EØS-avtalen hvis ikke Norge innrømmes tilpasninger i, eller unntak fra, EUs reviderte avløpsdirektiv, som minst inkluderer at Norge unntas ny artikkel 6 (reduksjonen fra 2 000 og 10 000 til 1 000 pe), og at unntaket for mindre følsomme områder ikke fjernes, slik at Norges interesser ivaretas.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 50 mot 48 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.34)

Votering i sak nr. 4, debattert 13. mars 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget (Innst. 153 S (2025–2026), jf. Dokument 3:1 (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:1 (2025–2026) – Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Vi går så til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 17. mars 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om oppnevning av granskingskommisjon for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene (Innst. 160 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten har Hege Bae Nyholt satt fram et forslag på vegne av Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber presidentskapet innlemme i mandatet at kommisjonen i løpet av 2026 må levere en delrapport som oppsummerer kommisjonens foreløpige funn.»

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 93 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.38)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber presidentskapet legge frem forslag for Stortinget om oppnevning av en uavhengig granskingskommisjon, med mandat, navn og sammensetning, for å undersøke forhold og problemstillinger som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene.

II

Stortinget ber presidentskapet legge frem lovforslag for Stortinget med nødvendige bestemmelser om granskingskommisjonens arbeid, saksbehandling og informasjonstilgang.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 17. mars 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av bistand til klimatilpasning i utviklingsland (Innst. 152 S (2025–2026), jf. Dokument 3:4 (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:4 (2025–2026) – Riksrevisjonens undersøkelse av bistand til klimatilpasning i utviklingsland – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 17. mars 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Navs innsats for å forhindre frafall fra arbeidslivet (Innst. 149 S (2025–2026), jf. Dokument 3:5 (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:5 (2025–2026) – Riksrevisjonens undersøkelse av Navs innsats for å forhindre frafall fra arbeidslivet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 4, debattert 17. mars 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes ansvar i forbindelse med Alexander L. Kielland-ulykken (Innst. 156 S (2025–2026), jf. Dokument 3:7 (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:7 (2025–2026) – Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes ansvar i forbindelse med Alexander L. Kielland-ulykken – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 5, debattert 17. mars 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024-2025 (Innst. 125 S (2025–2026), jf. Meld. St. 4 (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 4 (2025–2026) – Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024–2025 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 6 [15:19:09]

Referat

1. (268) Statsministerens kontor melder at
   lov om endringer i lov om dyrevelferd (fremstilling og fremvisning m.m. av seksuelle overgrep mot dyr) (Lovvedtak 29 (2025–2026))
   – er sanksjonert under 13. mars 2026
   Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (269) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å reversere tidligere svekkelser i arbeidsmiljøloven og styrke tillitsvalgtes myndighet (Dokument 8:157 LS (2025–2026))
   Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (270) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørn Larsen, Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun, Frank Edvard Sve, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen og Hilde Grande om verdensarv og næringsutvikling (Dokument 8:164 S (2025–2026))
4. (271) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siren Julianne Jensen, Une Bastholm og Oda Indgaard om strakstiltak for å sikre norsk film- og serieproduksjon og hindre kompetanseflukt fra bransjen (Dokument 8:166 S (2025–2026))
   Enst.: Nr. 3 og 4 sendes familie- og kulturkomiteen.
5. (272) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, Sylvi Listhaug, Tom Staahle, Hilde Grande og Martin Virkesdal Jonsterhaug om tiltak for å dempe økte energipriser og levekostnader (Dokument 8:158 S (2025–2026))
6. (273) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frøya Skjold Sjursæther, Julie E. Stuestøl, Ingrid Liland, Siren Julianne Jensen, Marius Langballe Dalin, Oda Indgaard og Une Bastholm om å stanse subsidiene til petroleumsselskapenes utgifter knyttet til markedsføring og lobbyisme (Dokument 8:163 S (2025–2026))
   Enst.: Nr. 5 og 6 sendes finanskomiteen.
7. (274) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan og Morten Kolbjørnsen om å sikre norsk legemiddelberedskap gjennom nasjonal produksjon og forpliktende beredskapsavtaler (Dokument 8:161 S (2025–2026))
8. (275) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Geir Pollestad og Kjersti Toppe om ei offensiv satsing på norsk legemiddelproduksjon og -beredskap (Dokument 8:167 S (2025–2026))
   Enst.: Nr. 7 og 8 sendes helse- og omsorgskomiteen.
9. (276) Årsrapport for 2025 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag (Dokument 14 (2025–2026))
10. (277) Endringer i politiregisterloven og grenseloven mv. (testing og utvikling av informasjonssystemer) (Prop. 36 L (2025–2026))
11. (278) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mari Holm Lønseth, Helene Røsholt, Tone Wilhelmsen Trøen og Margret Hagerup om skjerpet straff for psykisk vold (Dokument 8:160 S (2025–2026))
    Enst.: Nr. 9–11 sendes justiskomiteen.
12. (279) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tom Staahle, Erlend Wiborg, Jon Engen-Helgheim og Himanshu Gulati om en plan- og bygningslov for krig og krise (Dokument 8:162 S (2025–2026))
    Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
13. (280) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Tor André Johnsen, Per-Willy Amundsen og Kristian August Eilertsen om å stanse innføring av overtredelsesgebyr ved avrenning fra kjøretøy (Dokument 8:159 S (2025–2026))
    Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
14. (281) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Liv Gustavsen, Morgan Langfeldt og Lill Harriet Sandaune om praktiske og alternative opplæringstilbud for barn og unge på barnevernsinstitusjon (Dokument 8:165 S (2025–2026))
    Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten [15:19:58]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.20.

Svanemerket trykksak, 2041 0654